

Ministerul Dezvoltării
Economice și Digitalizării

Raport lunar privind evoluția social-economică a Republicii Moldova

CONFORM DATELOR DISPONIBILE LA 31.05.2023

Chișinău 2023

Cuprins

Sumar executiv	2
1. Sectorul real	5
1.1. Produsul Intern Brut	5
1.2. Industria.....	7
1.3. Agricultura	10
1.4. Transport.....	11
1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii.....	12
1.6. Investiții în active imobilizate	14
2. Sectorul monetar	17
2.1. Inflația	17
2.2. Cursul de schimb și piața valutară.....	19
2.3. Indicatorii monetari	20
3. Finanțe publice	23
3.1. Bugetul public național	23
3.2. Datoria de stat administrată de Guvern.....	25
4. Sectorul extern	26
4.1. Balanța de plăți externe	26
4.2. Comerțul internațional cu mărfuri	31
5. Sectorul social	39
5.1. Piața muncii	39
5.2. Remunerarea muncii.....	41
5.3. Veniturile și cheltuielile populației.....	42

Sumar executiv

Produsul intern brut (PIB) s-a diminuat cu 5,9% în anul 2022. Seceta severă, presiunile inflaționiste în contextul majorării constante a prețurilor la resursele energetice și situația complicată din regiune sunt factorii de bază care au influențat semnificativ activitatea economică. Printre cele mai afectate sectoare se evidențiază sectorul agricol, valoarea adăugată brută a căruia s-a diminuat cu 26%, industria extractivă (-28%), sectorul energetic (-18%), sectorul imobiliar (-13%), construcții (-10%), industria prelucrătoare (-7,5%). Totuși, sunt sectoare care au fost în creștere: servicii de cazare și alimentație publică (+24%), sectorul finanțier-bancar (+15%), informații și comunicații (+5%), comerț intern (+1,4%). Pe partea de utilizări, diminuarea PIB a fost influențată în cea mai mare parte de impactul negativ generat de consum, care s-a diminuat cu 2,6%, de investiții (-7%) și de exportul net.

Criza energetică, războiul din țara vecină, creșterea prețurilor sunt factorii de bază ce continuă să afecteze sectorul industrial. În lunile ianuarie-martie 2023 sectorul industrial a descrescut cu 5,1% față de aceeași perioadă din anul 2022. Industria prelucrătoare este ramura cea mai afectată de conflictul din regiune, descreșterea căreia (-4%) a produs cel mai mare impact negativ asupra sectorului industrial. De asemenea, sectorul energetic este în declin (-7,4%), fiind puternic afectat de creșterea prețurilor la resursele energetice. Este negativ și rezultatul industriei extractive (-12%), care este influențat de descreșterea cererii pentru serviciile de construcții.

Volumul producției agricole a scăzut. Producția globală agricolă în toate categoriile de gospodării în trimestrul I 2023 a constituit 2,0 mld. lei și a fost inferioară celei obținute în trimestrul I 2022 cu 5,2% (în prețuri comparabile). Micșorarea producției agricole a fost determinată de scăderea producției în sectorul zootehnic cu 4,9%, care ocupă în trimestrul I o cotă de 99% în volumul total al producției agricole. Involuțiile din sectorul zootehnic sunt cauzate de micșorarea continuă a efectivului de animale.

Cererea pentru serviciile de transport rămâne în creștere. În trimestrul I 2023 venitul din vânzări în acest sector s-a majorat cu 45% în termeni nominali și cu 16% în termeni reali, inclusiv în luna martie - cu 19,3%. Factorii esențiali care influențează pozitiv sectorul transporturilor sunt menținerea în creștere a fluxurilor comerciale internaționale și creșterea cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.

Diminuarea cererii de consum a populației și temperarea activității economice au redus veniturile din vânzări în comerțul intern. În contextul crizelor actuale, veniturile din vânzări în comerțul de bunuri cu amănuntul s-au diminuat cu 2,4% în ianuarie-martie 2023, iar în comerțul de bunuri cu ridicata - cu 27,4%. Pe de altă parte, în sectorul de prestare a serviciilor populației se atestă creștere cu 17%, fiind impulsionată de cererea pentru activitățile de recreare, de agrement și activități de cazare și alimentație publică. Serviciile prestate întreprinderilor se mențin în scădere (-5,6%).

Crizele actuale mențin investițiile pe o traietorie descendentă. Volumul investițiilor în active imobilizate s-a diminuat cu 7,2%, însuțind circa 5,1 mld. lei. Micșorarea investițiilor străine (-21,7%), a investițiilor finanțate din credite și împrumuturi externe (cu 36,4%), precum și investițiilor proprii ale agenților economici (-10,9%) au constituit factorii de bază care au influențat diminuarea investițiilor. Totodată, investițiile finanțate din bugetul public național, după diminuarea

considerabilă din anul 2022, au înregistrat o creștere cu 8,8%, fiind direcționate preponderent în infrastructura publică. Au fost în creștere și investițiile finanțate din împrumuturi interne (+22,5%).

Rata inflației se temperează, dar se menține la nivel ridicat. Rata inflației anuală (aprilie 2023 față de aprilie 2022) constituie 18,1%. Descreșterea cererii interne ca rezultat al politicii monetare restrictive este factorul principal cu efect dezinflaționist. Totodată, diminuarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produsele alimentare și materia primă. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%).

Leul moldovenesc s-a apreciat față de dolarul american și Euro. În ianuarie-aprilie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 6% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,02 lei la 30.04.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 2,4%. Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii aprilie 2023 a atins un nou record istoric - 4852,8 mil. dolari (5,8 luni de import), majorându-se cu 8,5% de la începutul anului curent și cu 45,1% față de situația la sfârșitul lunii aprilie 2022.

Se atestă primele semnale ale impactului relaxării politicii monetare. În contextul diminuării ratelor dobânzilor, a crescut cererea la credite: în primele 4 luni creditele noi acordate s-au majorat cu 3,3% față de perioada respectivă a anului 2022. Concomitent, depozitele noi atrase s-au majorat de 1,9 ori. Totodată, dinamica lor lunară în primele patru luni 2023 are o tendință de scădere. Masa monetară M3 a constituit la sfârșitul lunii aprilie 2023 circa 132,5 mld. lei și s-a majorat cu 20,1% față de aceeași dată a anului 2022 și cu 5,7% de la începutul anului.

Veniturile bugetare se mențin în creștere. În ianuarie-aprilie 2023 la Bugetul public național au fost încasate venituri în valoare de circa 31,5 mld. lei, ceea ce reprezintă o creștere cu 16,2% comparativ cu perioada similară a anului 2022. Majorarea veniturilor a fost determinată în mare parte de creșterea încasărilor din impozite și taxe la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova și la mărfurile importate, creșterii veniturilor salariale, granturilor primite de la organizațiile internaționale, rezultatelor pozitive a agenților economici etc. Totodată, au fost realizate cu 22% mai multe cheltuieli, valoarea acestora însumând circa 36 mld. lei. Cea mai semnificativă contribuție la evoluția cheltuielilor totale au avut-o cheltuielile pentru protecția socială. Cumulativ în 4 luni 2023 deficitul bugetar a atins nivelul de circa -4,5 mld. lei și a fost în creștere de 1,9 ori comparativ cu ianuarie-aprilie 2022 (-2,4 mld. lei).

Datoria de stat administrată de Guvern este într-o continuă ascensiune. La situația din 30 aprilie 2023 soldul datoriei de stat a atins nivelul de 99 mld. lei și a fost în creștere cu 28,3% față de aceeași situație a anului precedent. Datoria de stat internă însumează circa 36,3 mld. lei, în creștere cu 13,5% și datoria de stat externă – 3,5 mld. dolari SUA (62,7 mld. lei), care a sporit cu 42,9% (cu 38,9% - în monedă națională). Conflictul armat din regiune, efectele creșterii prețurilor externe mențin în creștere nivelul de îndatorare a țării.

Deficitul contului curent al balanței de plăti externe s-a adâncit. Creșterea prețurilor internaționale la resursele energetice și materia primă și situația complicată din regiune provocată de războiul din țara vecină au condus la majorarea cu 33,9% a deficitului contului curent al balanței de plăti în anul 2022, constituind 15,8% în raport cu PIB. Volumul remiterilor personale primite din

străinătate s-a diminuat cu 3,6%. Concomitent, intrările de investiții străine directe au atins 592 mil. dolari, fiind în creștere de 1,5 ori față de 2021, datorate în mare parte profiturilor reinvestite.

Exporturile cu mărfuri au scăzut în luna martie 2023. În primele 3 luni ale anului 2023 exporturile au constituit 1075,2 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere ușoară de 1,2%, influențată de războiul din Ucraina, care continuă să direcționeze un flux important de mărfuri prin Moldova, în special produse petroliere, prețurile internaționale avantajoase și baza înaltă de calcul din perioada similară a anului precedent. În luna martie s-a înregistrat o diminuare a exporturilor cu 2% față de martie 2022. Cererea internă și prețurile mondiale înalte la resursele energetice, condițiile climaterice nefavorabile (seceta din vara anului 2022) au condus la majorarea valorii importurilor cu 13,1%, însumând 2307 mil. dolari. Volumul importurilor a depășit de circa 2,1 ori volumul exporturilor și, astfel, gradul de acoperire a importurilor cu exporturi a constituit 46,6%. Soldul negativ al balanței comerciale s-a majorat cu 26,2%.

Exporturile de *mărfuri autohtone*, cu o pondere de 68,4% din total exporturi, au fost în scădere cu 15,2%, iar *reexporturile de mărfuri străine* s-au majorat de circa 1,7 ori.

Câștigul salarial mediu lunar brut s-a diminuat în termeni reali. În trimestrul I 2023 câștigul salarial mediu lunar brut al unui salariat din economia națională a constituit 11 486 lei și s-a majorat cu 20,1% în termeni nominali față de trimestrul I 2022. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 3,9%. Exprimat în valută străină acesta a constituit circa 568 Euro sau 609 dolari SUA. În sfera bugetară câștigul salarial mediu lunar a constituit 9 783 lei, în creștere cu 19,4% în termeni nominali. În termeni reali a scăzut cu 4,4%. În sectorul real al economiei câștigul salarial a constituit 12 087 lei și s-a majorat cu 20,2% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 3,8%.

Mărimea medie a **pensiei lunare** la 01.04.2023 a constituit 3185,1 lei și s-a majorat cu 20,7% (în termeni nominali) față de aceeași dată a anului 2022.

Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul I 2023 a fost de 50,8 mii persoane și s-a majorat de circa 2 ori comparativ cu trimestrul I 2022 (25,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul I 2023 a constituit 5,5%, fiind mai înaltă cu 2,5 p.p. față de trimestrul I 2022 (3,0%).

Numărul **șomerilor înregistrați** la oficile forței de muncă în ianuarie-aprilie 2023 a constituit circa 10,3 mii persoane și a fost în creștere cu 5,3% față de perioada similară a anului 2022.

Veniturile populației au crescut preponderent din contul prestațiilor sociale. Veniturile disponibile lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4 253 lei, în creștere față de anul 2021 cu 21,2% în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 5,9%.

Cheltuielile medii lunare de consum ale populației au constituit în medie pe o persoană 3 712 lei, cu 22,1% mai mult în termeni nominali, iar în termeni reali – în scădere cu 2,6%. Populația cheltuie aproape jumătate din veniturile sale pentru procurarea produselor alimentare.

Minimul de existență în anul 2022 a constituit în medie pe lună pentru o persoană 2628,4 lei, în creștere față de anul 2021 cu 22% (în termeni nominali).

1. Sectorul real

1.1. Produsul Intern Brut

Criza energetică, inflația galopantă, războiul din țara vecină și conjunctura externă complicată reprezentă multitudinea de factori care au influențat negativ evoluția economiei naționale în anul 2022. Conform datelor publicate de Biroul Național de Statistică, în anul 2022 Produsul intern brut (PIB) a însumat 272,6 mld.lei și s-a diminuat cu 5,9% față de anul 2021.

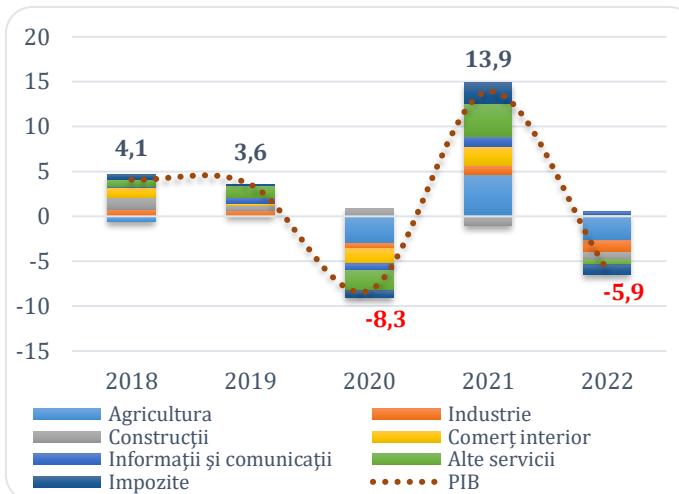
Sectorul agricol a influențat cel mai mult diminuarea PIB. Condițiile secetoase din vara anului trecut au impactat semnificativ sectorul agricol, rezultând o descreștere cu 25,8% a valorii adăugate brute (VAB) și o contribuție de -2,7 p.p. la diminuarea PIB.

Incertitudinea majoră în contextul conflictului armat din țara vecină, menținerea în creștere a prețurilor la materialele de construcții (+19,1% în anul 2022) și limitările bugetare au condus la **micșorarea cererii pentru serviciile de construcții**. În rezultat, VAB creată de activitatea de construcții s-a diminuat cu 10% și a sustras 0,8 p.p. din evoluția PIB.

Accentuarea incertitudinilor în contextul invaziei Rusiei în țara vecină, diminuarea veniturilor disponibile reale ale populației urmare şocului inflaționist, majorarea dobânzilor la creditele ipotecare sunt **factorii de bază care au diminuat dramatic cererea pentru bunurile imobile**. În rezultat, sectorul imobiliar și-a redus VAB cu circa 11%, influențând PIB cu -0,8 p.p.

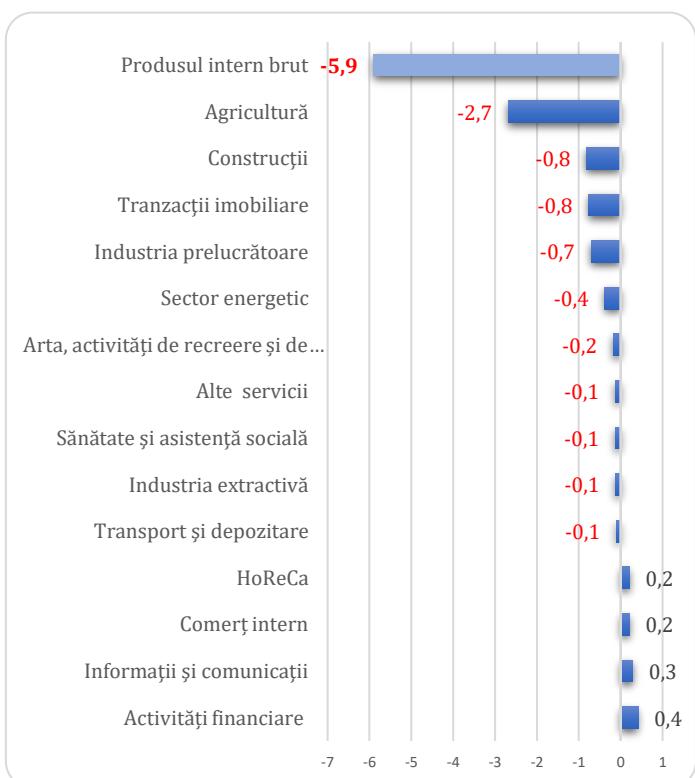
Fiind puternic influențat de majorarea costurilor de producție în contextul scumpirii materiilor prime și a resurselor energetice și de perturbarea/blocarea lanțurilor de aprovizionare, **sectorul industrial a fost în descreștere în perioada analizată și a sustras 1,3 p.p. din evoluția PIB**. VAB creată în industria extractivă a înregistrat cea mai mare diminuare – de circa -27,9%, după care sectorul energetic (-18%) și subramura de distribuție a apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare

Figura 1.1. Evoluția Produsului intern brut pe resurse și contribuția sectoarelor în anii 2018-2022 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.2. Contribuția principalelor sectoare la evoluția PIB în anul 2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

urmată de sectorul energetic (-8,9%), precum și industria prelucrătoare (-7,5%).

A descrescut dramatic cererea pentru serviciile prestate de sectorul artă, activități de recreere și de agrement (-16,9%), sănătate și asistență socială (-2,4%), alte activități de servicii (-9,8%), care au generat o contribuție de -0,4 p.p. la PIB.

Totuși, unele activități economice au fost în creștere și au avut impact pozitiv asupra PIB în anul 2022, printre care se evidențiază: activități financiare și asigurări, informații și comunicații, comerțul intern, activități de cazare și alimentație publică.

Sectorul finanțier-bancar s-a menținut pe o traiectorie pozitivă pe întreg parcursul anului 2022, înregistrând +14,5% creștere a VAB și +0,4 p.p. contribuție la PIB, precum și **sectorul IT** (+5,3% creștere și +0,3 p.p. contribuție).

Comerțul intern a înregistrat o creștere nesemnificativă de 1,4% (+0,2 p.p. contribuție la PIB). Dacă în primele două trimestre comerțul intern s-a menținut pe o traiectorie pozitivă, atunci în trimestrul III acesta a înregistrat o creștere cu 12,1%, iar în trimestrul IV – cu 2,1%, ca impact al erodării puterii de cumpărare a populației, care a diminuat cererea pentru bunuri și servicii.

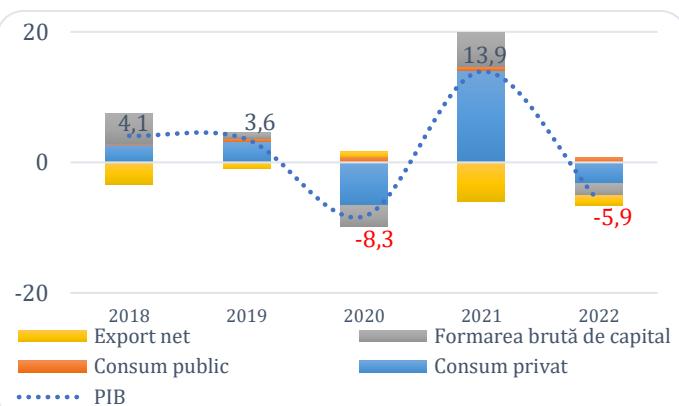
Sectorul HoReCa a fost cu 23,9% în creștere față de anul precedent, dar impactul asupra PIB a fost nesemnificativ (+0,2 p.p.), reieșind din ponderea redusă în structură (1,2%).

Diminuarea consumului intern a determinat **încasări mai reduse din impozite și taxe pe mărfuri și servicii la bugetul public** și, prin urmare, diminuarea cu 7,6% a impozitelor nete pe produse a generat un impact de -1,1 p.p. la PIB.

Pe partea cererii, descreșterea PIB a fost cauzată de exportul net și reducerea cererii interne.

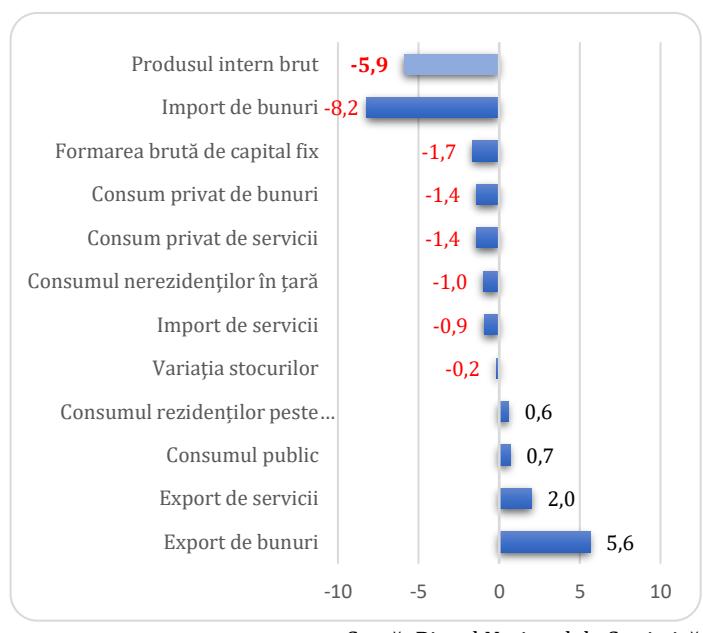
Diminuarea cererii interne a contribuit cu -4,4 p.p. la dinamica PIB, fiind explicată în mare măsură de reducerea consumului privat (-2,6%). Factorii de bază care au diminuat consumul sunt aceiași: creșterea galopantă a prețurilor, erodarea veniturilor disponibile ale populației și înrăutățirea condițiilor de creditare în contextul înăspripii politicii monetare.

Figura 1.3. Evoluția Produsului intern brut pe utilizări și contribuția componentelor în anii 2018-2022 (%)

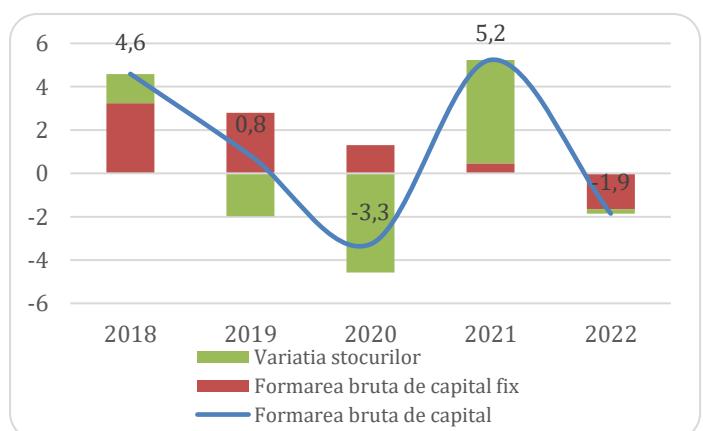
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.4. Contribuția principalelor componente la evoluția PIB în anul 2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.5. Evoluția formării brute de capital și contribuția pe componente în anii 2018-2022 (p.p.)

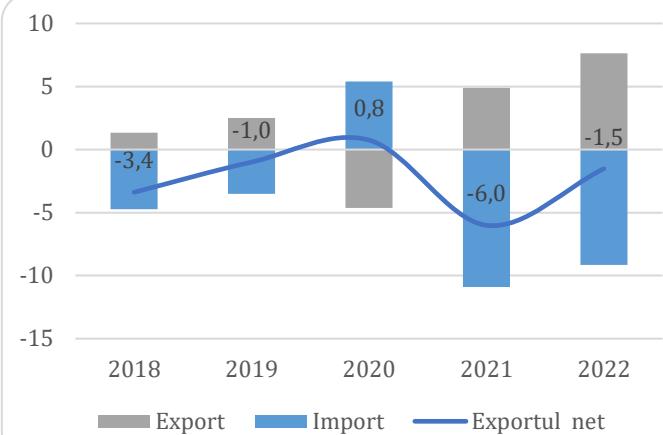

Sursă: Biroul Național de Statistică

Activitatea investițională s-a diminuat cu 6,8%. Cu o pondere de 22,7% în PIB, formarea brută de capital fix a influențat negativ PIB cu -1,7 p.p. Un impact substanțial a fost generat de investițiile în construcții, care s-au diminuat cu 9,9% și au contribuit cu -1,5 p.p. la PIB. Limitările bugetare, înrăutățirea condițiilor de creditare și incertitudinile majore cu care se confruntă economia sunt factorii de bază care descurajează investițiile.

Exportul net a contribuit negativ la evoluția PIB și a sustras 1,5% din creștere - consecință a creșterii volumului exporturilor de bunuri și servicii cu 24,9%, pe fundalul majorării volumului importurilor cu 15,8%.

Figura 1.6. Evoluția exportului net și contribuția pe componente în anii 2018-2022 (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

1.2. Industria

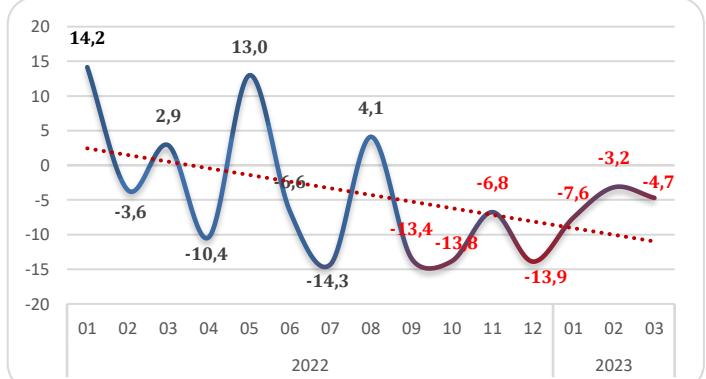
În lunile ianuarie-martie 2023 a fost înregistrată o descreștere cu 5,1% a producției industriale, inclusiv în luna martie cu 4,7%. Efectele crizei energetice, situația economică complicată din regiune, diminuarea cererii externe și interne continuă să creeze dificultăți companiilor industriale, fapt ce menține în declin sectorul industrial.

Industria prelucrătoare este cea mai afectată ramură a sectorului industrial, care s-a diminuat cu 4% în ianuarie-martie, influențând cu -2,8 p.p. rezultatul sectorului industrial.

Industria alimentară, cu o pondere de 23% în structura industriei prelucrătoare, a intrat în declin spre sfârșitul anului precedent, menținându-se pe o traiectorie negativă în primele trei luni din acest an (-22%). Anul agricol neproductiv, afectat de seceta severă, reprezintă principalul factor care a diminuat rezultatul industriei alimentare. Evoluția producției principalelor tipuri de produse ale industriei alimentare se prezintă astfel:

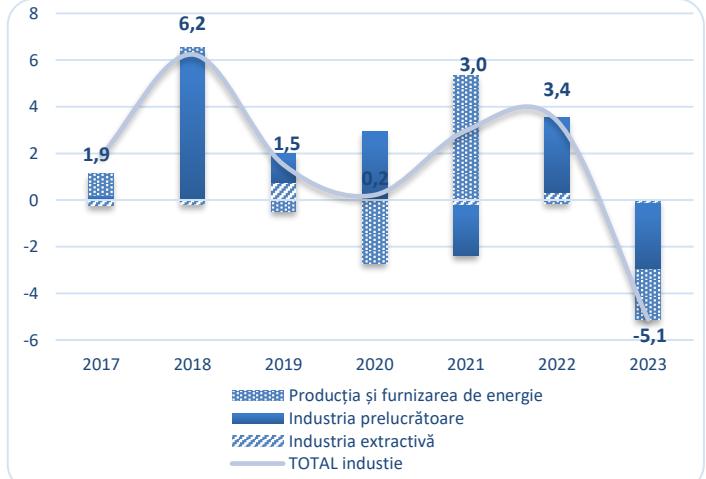
- fabricarea preparatelor pentru hrana animalelor: -44%
- fabricarea uleiurilor și a grăsimilor vegetale și animale: -43%
- prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor: -32%
- fabricarea altor produse alimentare: -31%
- prelucrarea și conservarea peștelui, crustaceelor și moluștelor: -11%

Figura 1.7. Evoluția lunară a sectorului industrial în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.8. Evoluția sectorului industrial în lunile ianuarie-martie, anii 2017-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne: -5%
- fabricarea produselor lactate: -2%
- fabricarea produselor de morărît, a amidonului și produselor din amidon (-1%)

Totuși, o subramură a industriei alimentare și-a inversat traectoria, înregistrând creștere - fabricarea produselor de brutărie și a produselor făinoase, care a fost în creștere cu 7% în perioada analizată.

Diminuarea cererii pentru produsele industriei textile a generat descreșterea producției în subramura de fabricare a articolelor de îmbrăcăminte (-11%) și a produselor textile (-7%), generând un impact de -1,2 p.p. la rezultatul industriei.

Ramura de producere a mobilei se menține în declin, fiind puternic influențată de micșorarea cererii interne și externe, precum și de costurile de producere înalte. Descreșterea producției cu 13% a avut o contribuție de -0,3 p.p.

Printre alte ramuri importante ale industriei prelucrătoare care au contribuit negativ la evoluția sectorului industrial în ianuarie-februarie 2023 se evidențiază:

- fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-44%)
- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal (-20%)
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice
- producția de piese și accesoriile pentru autovehicule și pentru motoare de autovehicule (-3%)
- fabricarea de echipamente de măsură, verificare, control și navigație; producția de ceasuri (-14%)
- fabricarea calculatoarelor și a produselor electronice și optice (-14%)
- fabricarea hârtiei și a produselor din hârtie (-3%)
- fabricarea încălățimintei (-12%)
- tipărire și activități de servicii conexe tipăririi (-31%).

Industria de fabricare a băturilor, mașinilor, utilajelor și echipamentelor și industria farmaceutică reprezintă acele subramuri ale industriei prelucrătoare care au avansat în acest an, influențând pozitiv sectorul (+5,4 p.p.).

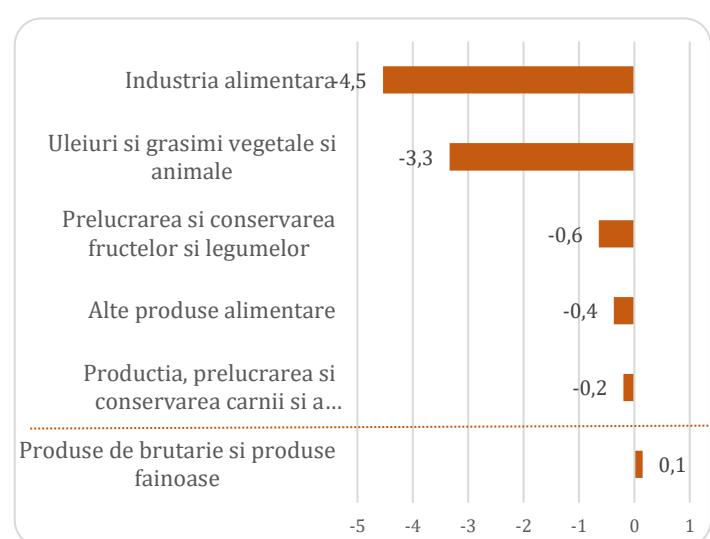
De asemenea, printre alte sectoare industriale care au fost în creștere și au influențat pozitiv evoluția industriei prelucrătoare se enumera:

Figura 1.9. Contribuția principalelor subramuri ale industriei prelucrătoare la rezultatul sectorului industrial în luniile ianuarie-martie, 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.10. Contribuția subramurilor industriei alimentare la rezultatul sectorului industrial în ianuarie-martie 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- fabricarea motoarelor electrice, generatoarelor și transformatoarelor electrice și a aparatelor de distribuție și control a electricității (+2,5 ori)
- fabricarea produselor din tutun
- prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută (+7%)
- alte activități industriale (+10%)

Factorii de bază care influențează evoluția sectorului industrial:

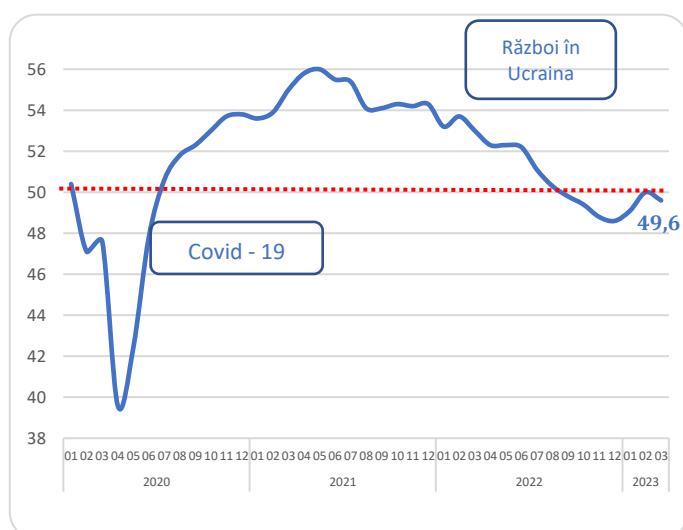
- ⬇ Perturbarea lanțurilor de producție și de aprovizionare cu materie primă în contextul conflictului armat din Ucraina.
- ⬇ Reducerea producției agricole vegetale în contextul sechetei severe din anul trecut.
- ⬇ Diminuarea cererii externe din partea țărilor partenere ale Republicii Moldova.
- ⬇ Scăderea cererii interne în contextul reducerii veniturilor disponibile ale populației.
- ⬇ Declinul activității de construcții, care a influențat industria construcțiilor metalice și a produselor din metal și industria extractivă.
- ⬇ Prețurile înalte la energie, care au redus rezultatul industriei de producție și furnizare a energiei.

În luna martie indicele PMI¹ a coborât sub nivelul critic de 50 puncte, fiind influențat de creșterea mai lentă a producției și a ocupării forței de muncă, concomitent cu o nouă îmbunătățire a termenelor de livrare ale furnizorilor. Deși comenziile noi și stocurile de achiziții au scăzut, ritmurile de descreștere s-au atenuat.

PMI-ul global al producției industriale din martie sugerează că producția a scăzut ușor, nivelul PMI rămânând în concordanță cu o creștere usoară a indicelui de producție la nivel mondial, fapt ce creează premise pentru redresarea sectorului bunurilor, proces care a inițiat la începutul acestui an. Redresarea va fi susținută pe măsură ce noile comenzi se stabilizează și inflația costurilor și presiunile lanțului de aprovizionare se vor diminua și mai mult în luniile următoare.

Dintre cele mai mari regiuni industriale cuprinse în sondaj, SUA și zona euro au înregistrat creșteri marginale în luna martie. Deși China continentală le-a depășit pe ambele, rata de expansiune a fost, de asemenea, doar marginală și mult mai lentă decât în februarie. S-au înregistrat scăderi în Japonia, în Coreea

Figura 1.11. Evoluția lunară a indicelui "The manufacturing Purchasing Managers Index" anii 2020-2023

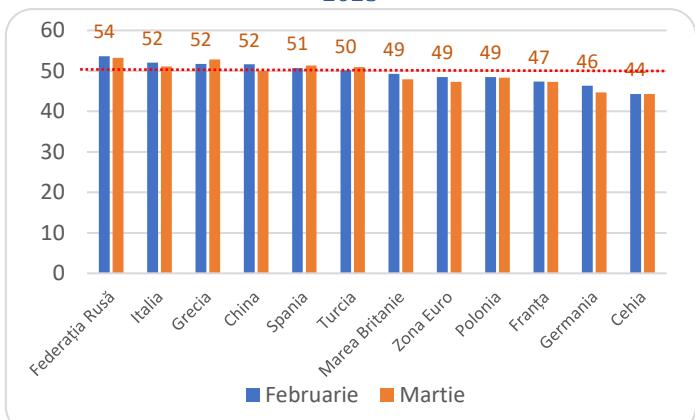
www.pmi.spglobal.com

¹ The manufacturing Purchasing Managers Index (PMI) – este un indicator complex care arată sănătatea economică a sectorului industrial, inclusiv producția, comenziile noi, comenziile pentru export, prețurile de producție, stocurile de producție, termenii de livrare ale furnizorilor, angajații, producția viitoare, etc. PMI poate avea valori de la 0 la 100. Valoarea mai mică de 50 semnifică o contracție a sectorului industrial față de luna precedentă, mai mare ca 50 – expansiune a sectorului industrial, egală cu 50 – nu indică vreo modificare.

de Sud, Marea Britanie și Brazilia. Thailanda și India au înregistrat cele mai rapide ritmuri de expansiune.

Lanțurile de aprovizionare au continuat să se redreseze după presiunea imensă din ultimii trei ani și jumătate, deoarece perioada medie de livrare a furnizorilor s-a scurțat cel mai mult din mai 2009. Activitatea de cumpărare și stocurile atât de input-uri, cât și de produse finite, toate au scăzut în ritm mai lent în luna martie. Ocuparea forței de muncă în industria prelucrătoare a crescut pentru a doua lună consecutiv în martie. Creșterea numărului de locuri de muncă a fost înregistrată în SUA, zona euro și Japonia (printre altele), compensând pierderile din China, Regatul Unit, India și Brazilia.

Figura 1.12. Situația industriei în principalele țări partenere ale Republicii Moldova conform "The manufacturing Purchasing Managers Index"² în lunile februarie și martie 2023

https://www.theglobaleconomy.com/rankings/pmi_manufacturing/

1.3. Agricultura

În primul trimestru al anului 2023 producția globală agricolă a scăzut (-5,2%), însumând circa 2,0 mil. lei. A scăzut atât producția vegetală, cât și animalieră, însă impactul major asupra evoluției totale a fost produs de sectorul zootehnic, care în primul trimestru ocupă o cotă de 99% în producția globală agricolă:

- ⬇️ Producția animalieră a scăzut cu 4,9%.
- ⬇️ Producția vegetală a scăzut cu 32,1%.

Scăderea sectorului zootehnic a fost determinată de descreșteri în categoriile de producție animalieră precum:

- producția în masă vie a vitelor și păsărilor (-7,5%)
- producția de lapte (-7,2%)

Producția de ouă a înregistrat creștere de 5,7%.

Factorul principal care determină evoluțiile negative în sectorul zootehnic este scăderea continuă a efectivului de animale (bovine, porcine, ovine și caprine).

Situata în sectorul zootehnic continuă să fie determinată de situația din gospodăriile populației, în care s-a produs o mare parte a producției animaliere (producția laptelui - 82,8%, creșterea vitelor și păsărilor - 31,3%, producția de ouă - 32,8%). Acestea au înregistrat scăderi ale volumului producției (creșterii) vitelor și păsărilor (în masă vie) cu 5,1%,

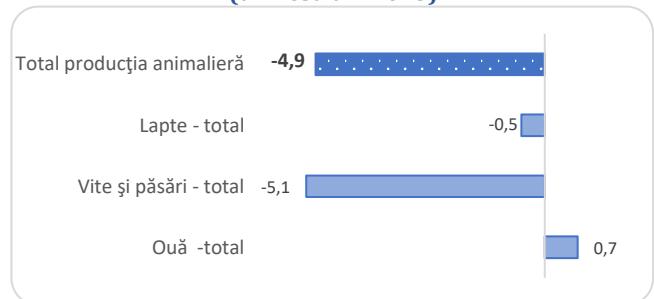
Figura 1.13. Evoluția producției agricole în trimestrul I, 2017-2023

în % față de perioada respectivă a anului precedent

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.14. Gradul de influență a producției animaliere la creșterea (+), scăderea (-) volumului producției agricole, p.p. (trimestrul I 2023)

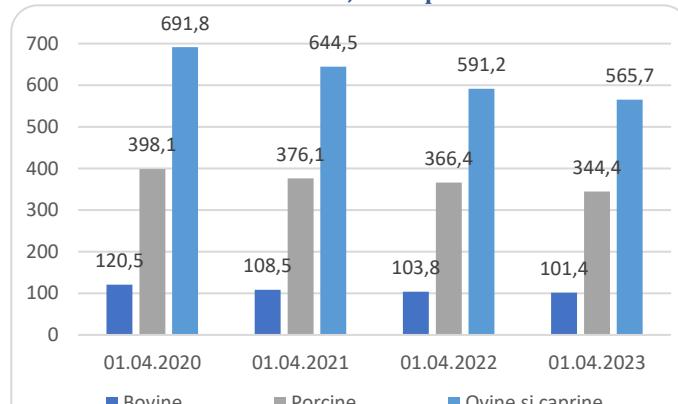

Sursă: Biroul Național de Statistică

producției de lapte - cu 10,9% și producției de ouă - cu 0,7%.

Este pozitiv faptul că în întreprinderile agricole (inclusiv gospodăriile țărănești (de fermier) care au la bilanț animale) la situația din 1 aprilie 2023 comparativ cu data similară a anului 2022, a fost înregistrată o majorare a efectivului de animale: bovine - cu 7,1% (inclusiv vaci - cu 43,3%), ovine și caprine - cu 33%, păsări - cu 2,6%, fapt ce a rezultat cu o majorare de 15,9% a producției de lapte și cu 9,1% a producției de ouă. Totodată, aceste creșteri nu recuperează scăderile efectivului de animale înregistrate în gospodăriile populației.

Figura 1.15. Efectivul de animale la situația din 1 aprilie 2020-2023, mii capete

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază ce au influențat evoluția sectorului agricol în trimestrul I 2023:

- ⬇ Micșorarea efectivului de animale practic de toate tipurile, cu excepția efectivului de vaci (+0,2%) și păsări (+2,6%).
- ⬇ Productivitatea scăzută a vacilor.
- ⬇ Concentrarea efectivului de vaci în gospodăriile individuale ale populației (circa 82%).
- ⬆ Creșterea numărului de vaci în cadrul întreprinderilor agricole (+43,3% în I trimestru 2023).

1.4. Transport

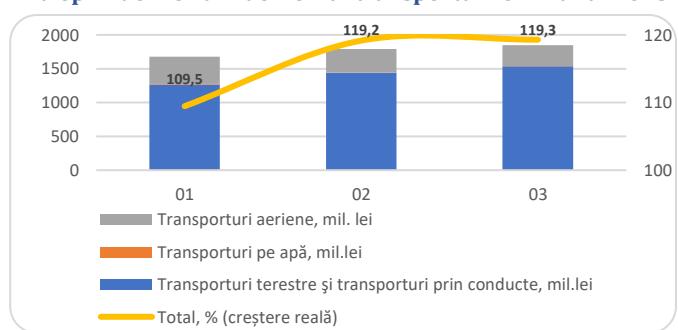
Venitul din vânzări în serviciile de transport se mențin în creștere. În trimestrul I 2023 venitul din vânzări în acest sector s-a majorat cu 45% (în termeni nominali), iar în termeni reali - cu 16%, inclusiv în luna martie - cu 19,3%. În această perioadă se constată creșterea reală a venitului din vânzări în toate subsectoarele, fiind marcate următoarele rezultate pozitive:

- ⬆ Transporturi terestre și transporturi prin conducte: +6,1% în luna martie; +2,9% în ianuarie-martie 2023;
- ⬆ Transporturi aeriene: de 3,1 ori în martie; de 2,3 ori mai mult în ianuarie-martie 2023.
- ⬆ Transporturi pe apă: +85,7% în martie; +2,6 ori în ianuarie-martie 2022;

S-a majorat cererea populației pentru serviciile de transport public. În trimestrul I 2023 numărul de pasageri a crescut cu 30,3% comparativ cu trimestrul I 2022, fiind transportați în total circa 67,4 mil. pasageri.

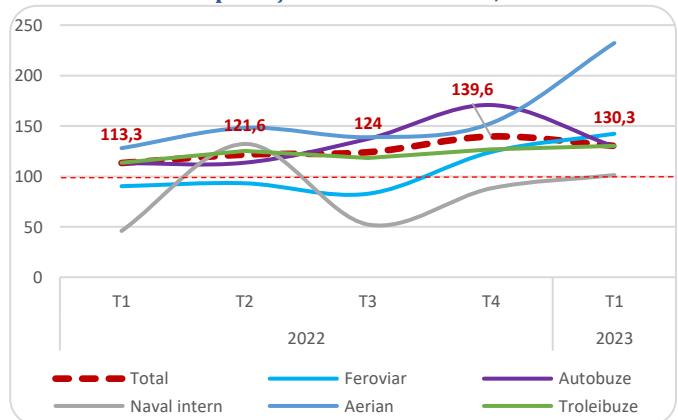
Pe moduri de transport în trimestrul I 2023 se atestă creșterea numărului de pasageri transportați pe toate

Figura 1.16. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări a întreprinderilor din domeniul transporturilor în anul 2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

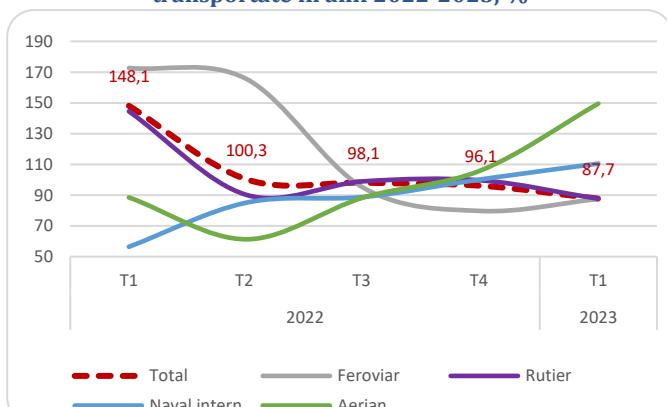
Figura 1.17. Evoluția trimestrială a numărului de pasageri transportați în anii 2022-2023, %

căile: aeriană (în creștere de 2,3 ori), feroviar (+42,3%), rutier troleibuze (+30,3%) și autobuze (+29,6%), naval intern (+1,3%).

Volumul mărfurilor transportate de întreprinderile de transport în ianuarie-martie 2023 s-a diminuat cu 12,3%, determinat în totalitate de scăderile înregistrate în transportul feroviar (-12,5%) și transportul rutier (-12,4%). În pofida majorării volumului mărfurilor efectuate cu transportul aerian (+49,5%) și transportul fluvial (+10,5%), acestea nu au avut influență asupra volumului total de mărfuri transportate, fapt determinat de ponderea nesemnificativă a acestora în structura serviciilor de transport.

Figura 1.18. Evoluția trimestrială a volumului de mărfuri transportate în anii 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii de bază care au determinat evoluțiile în sectorul transporturilor:

- ↑ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale, inclusiv a reexporturilor de produse petroliere către Ucraina.
- ↑ Menținerea în creștere a cererii din partea populației pentru serviciile de transport public.
- ↑ Majorarea prețurilor/tarifelor la serviciile de transport.
- ↑ Sporirea accesibilității și competitivității serviciilor de transport public.

1.5. Comerțul intern de bunuri și servicii²

Comerțul intern de bunuri cu amănuntul:

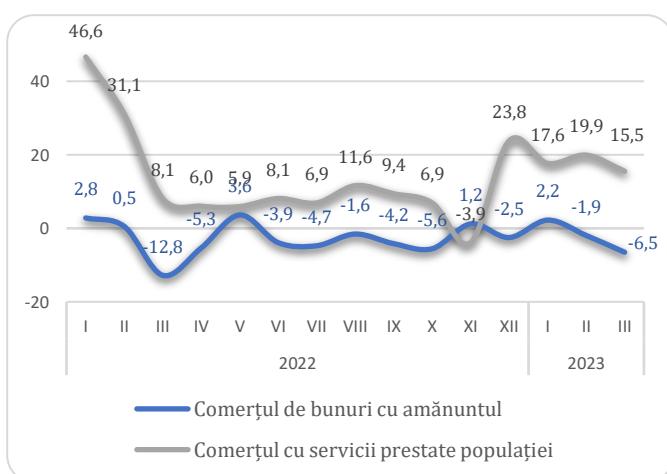
- ⬇ martie: 7,3 mil. lei, -6,5% (în prețuri comparabile);
- ⬇ ianuarie-martie: 21 mil. lei, -2,4% (în prețuri comparabile).

Cererea de consum a populației este în scădere, fiind influențată de prețurile ridicate și diminuarea veniturilor reale. În ianuarie-martie 2023 în comerțul de bunuri cu amănuntul au fost înregistrate venituri din vânzări în sumă de 21 mil. lei, ceea ce este cu 14,8% mai mult (în termeni nominali) decât în aceeași perioadă a anului 2022. În termeni reali (deflatat la IPC), veniturile din vânzări s-au diminuat cu 2,4%, fapt ce sugerează că populația achită mai mult, dar cantitativ consumă mai puțin.

Serviciile prestate populației:

- ⬆ martie: 2,1 mil. lei, +15,5% (în prețuri comparabile);

Figura 1.19. Evoluția lunară a volumului vânzărilor de bunuri cu amănuntul și serviciilor prestate populației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

² Începând cu anul 2023, datele statistice privind vânzările (livrările) de mărfuri și servicii sunt elaborate de către Biroul Național de Statistică în baza declarațiilor TVA colectate de către Serviciul Fiscal de Stat de la plătitorii TVA.

- ↑ ianuarie – martie: 6,1 mil. lei, +17,3% (în prețuri comparabile).

Serviciile de piață prestate populației se mențin în creștere. În perioada ianuarie-martie 2023 veniturile din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor de piață populației au constituit 6,1 mil. lei și s-au majorat cu 17,3% (în termeni reali) comparativ cu perioada similară din anul precedent.

În structura serviciilor prestate populației predomină activitățile de recreare, de agrement – 43%, activități de cazare și alimentație publică – 28%, servicii de sănătate - 19%, activități ale agenților turistice și ale turooperatorilor – 5%, învățământ – 2%, alte activități de servicii – 2%, reparații de calculatoare, de articole personale și de uz gospodăresc – 1%.

În contextul ameliorării situației epidemiologice, s-a majorat cererea pentru *serviciile de cazare și alimentație publică* (+33%), *serviciile de recreare și agrement* (+19%), *serviciile agenților turistice și tur-operatorilor* (+1,9 ori), alte activități de servicii (+1,5 ori), învățământ (+27%), iar cererea populației pentru *serviciile de sănătate* a scăzut (-11%).

Comerțul de bunuri cu ridicata:

- ↓ martie: 15,6 mil. lei, -19,8% în termeni reali (deflatat la IPC);
 ↓ ianuarie-martie: 39,1 mil. lei, -27,4% (în termeni reali).

Activitatea întreprinderilor din sectorul comerț s-a diminuat semnificativ. În contextul crizelor actuale și reducerii cererii de consum, volumul tranzacțiilor comerciale ale întreprinderilor s-a redus cu 27% în ianuarie-martie 2023, inclusiv cu circa 20% în luna martie.

Serviciile prestate întreprinderilor:

- ↓ martie: 5,6 mil. lei, -7,3% în termeni reali (deflatat la IPC);
 ↓ ianuarie-martie: 15,7 mil. lei, -5,6% (în termeni reali).

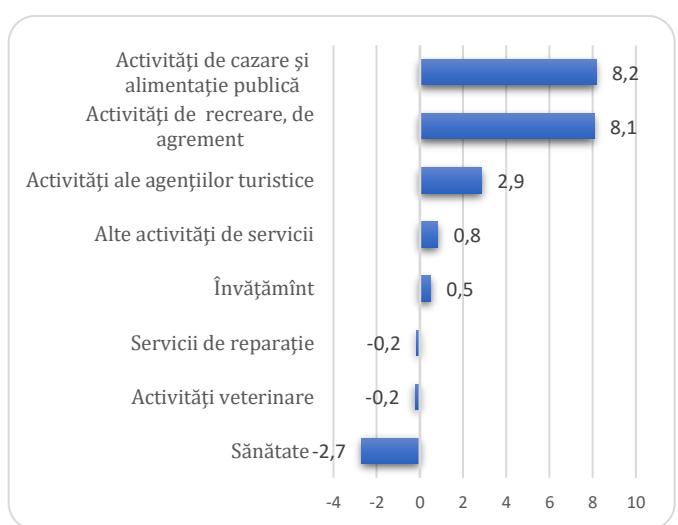
Temperarea activității economice are impact negativ și asupra volumului serviciilor prestate întreprinderilor. În ianuarie-martie 2023 veniturile încasate din serviciile prestate întreprinderilor au însumat circa 16 mil. lei, în diminuare cu 5,6% față de aceeași perioadă din anul precedent.

Figura 1.20. Structura serviciilor prestate populației în ianuarie-martie 2023 (%)

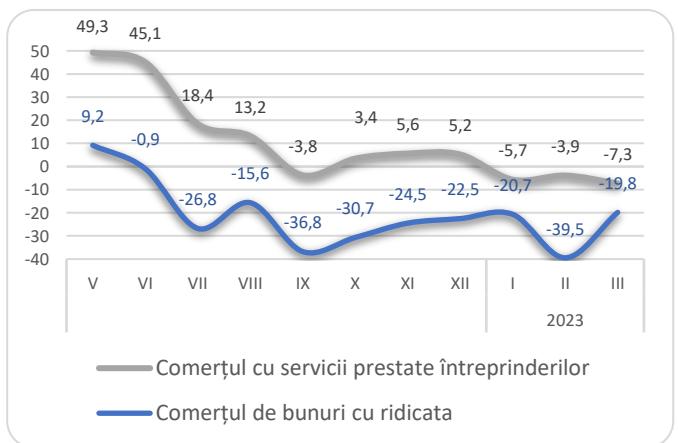
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.21. Contribuția (+/-) principalelor componente la evoluția serviciilor prestate populației în ianuarie-martie 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.22. Evoluția lunară a veniturilor din vânzări în comerțul cu ridicata și serviciile prestate întreprinderilor, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Ponderea cea mai mare în structura serviciilor prestate întreprinderilor revine serviciilor de transport și depozitate - 44%, informații și comunicații - 33%, tranzacții imobiliare - 12%, activități profesionale, științifice și tehnice - 7%, activități de servicii administrative și activități de servicii suport- 5%.

La evoluția veniturilor din vânzări în sectorul de prestare a serviciilor întreprinderilor cel mai negativ au contribuit serviciile prestate de *sectorul imobiliar*, veniturile cărora s-au diminuat cu 42%, **activitățile profesionale, științifice și tehnice** (-12%), **sectorul IT** (-1,3%), **activitățile de servicii administrative și activități de servicii suport** (-7%).

Între timp, menținerea în creștere a fluxurilor comerciale internaționale a impulsionat cererea pentru serviciile de transport și depozitare pe parcursul primului trimestru al anului curent, fapt ce a determinat majorarea cu 10% a veniturilor încasate. Datele atestă majorare la toate tipurile de transport: pe apă (+2,7 ori), aeriene (+2,3 ori), terestre (+3%).

Factorii de bază care au influențat evoluția comerțului intern de bunuri și servicii în ianuarie-martie 2023 au fost:

- ➡ Menținerea prețurilor înalte la bunuri și servicii.
- ➡ Erodarea puterii de cumpărare a populației în contextul diminuării veniturilor reale disponibile.
- ⬆ Ameliorarea situației pandemice.
- ⬆ Intensificarea fluxurilor comerciale internaționale.

1.6. Investiții în active immobilizate

Volumul investițiilor s-a diminuat în trimestrul I 2023 cu 7,2%, însuțând circa 5,1 mld. lei. Descreștere au înregistrat investițiile finanțate din sursele proprii ale agenților economici, din împrumuturile externe, din alte surse străine, precum și din bugetele unităților administrativ-teritoriale.

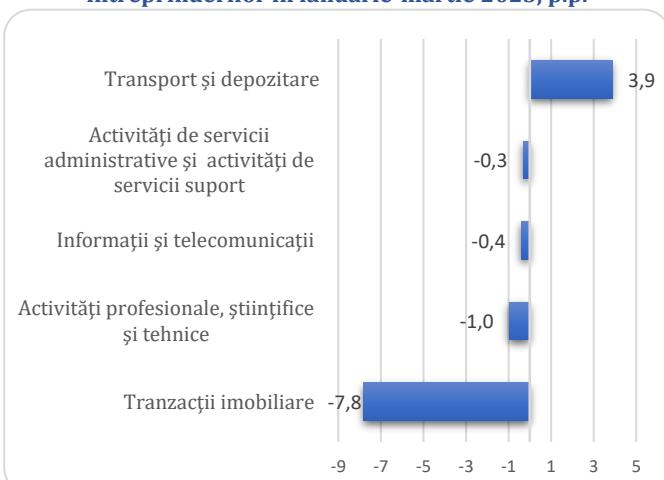
Diminuarea investițiilor finanțate de sursele proprii ale agenților economici a constituit principalul factor de diminuare a investițiilor în ianuarie-martie 2023. Cu o pondere de circa 63,7% în total, acestea s-au diminuat cu 10,9%, contribuind în proporție de 100% la diminuarea totală a investițiilor. Această situație este explicată de incertitudinile în rândul investitorilor create de războiul din țara vecină, precum și scumpirea surselor de creditare,

Figura 1.23. Structura serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-martie 2023 (%)

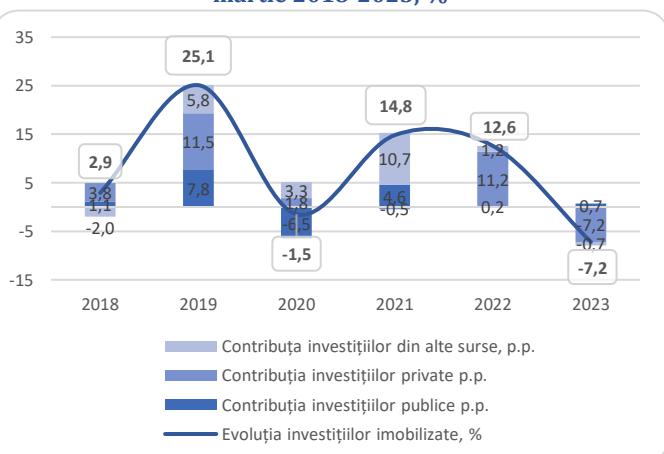
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.24. Contribuția principalelor componente la creșterea (+), descreșterea (-) serviciilor prestate întreprinderilor în ianuarie-martie 2023, p.p.

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 1.29. Evoluția volumului investițiilor în ianuarie-martie 2018-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

determinată de politica monetară antiinflaționistă din anul 2022.

Împrumuturile externe (6,4% în total) s-au micșorat cu 36,4%, contribuind în proporție de 47% la diminuarea totală a investițiilor. Aceste investiții sunt orientate preponderent în infrastructura publică, fiind o sursă importantă de finanțare.

A scăzut esențial și volumul investițiilor străine (-21,7%), fiind afectate de războiul din țara vecină.

Investițiile publice (din bugetul de stat și bugetele locale), după descreșterea considerabilă din anul 2022, s-au majorat semnificativ (+8,8%). Au crescut în special investițiile din bugetul de stat (+23%), fiind orientate preponderent în infrastructura publică. Investițiile în infrastructura publică au fost susținute și de finanțările din Fondul rutier, care au crescut cu 20,1% în trimestrul I, 2023. Concomitent, investițiile din bugetele unităților administrative-teritoriale au scăzut (-5,4%).

Investițiile finanțate de împrumuturile interne au înregistrat o creștere esențială (+22,5%).

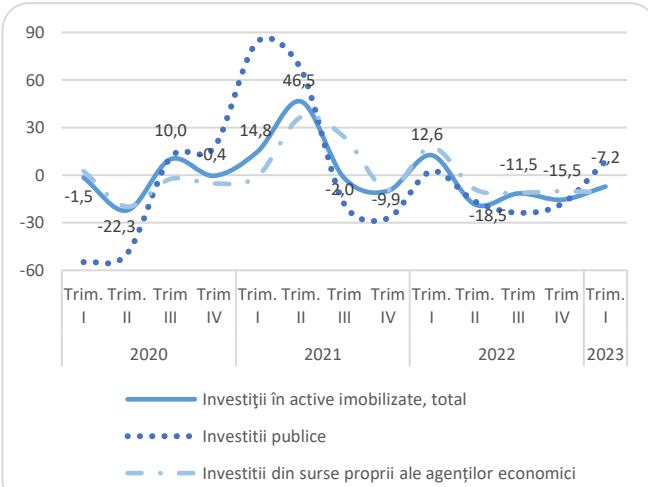
În trimestrul I 2023, **după sursele de finanțare**, investițiile au înregistrat următoarele evoluții:

- surse proprii ale agenților economici: -10,9% (3243,4 mil. lei, contribuția -7,2 p.p.);
- credite și împrumuturi externe: -36,4% (325,9 mil. lei, contribuția -3,4 p.p.);
- surse străine: -21,7% (213,3 mil. lei, contribuția -1,1 p.p.);
- bugetul public național: +8,8% (475,6 mil. lei, contribuția +0,7 p.p.);
- fondul rutier: +20,1% (140,4 mil. lei, contribuția +1,4 p.p.);
- credite și împrumuturi interne: +22,5% (636,1 mil. lei, contribuția +2,1 p.p.).

Pe categorii de active s-au micșorat investițiile în clădiri rezidențiale și nerezidențiale, construcții inginerești, terenuri, imobilizări necorporale.

Investițiile în sectorul construcțiilor, cu o pondere de 43,3% din volumul total, s-au diminuat în ianuarie-martie 2023 cu 18,5%. Au scăzut investițiile în toate tipurile de construcții, însă cel mai semnificativ au scăzut investițiile în clădirile rezidențiale (-29,9%), fiind constrâns de majorarea ratelor dobândii la creditele ipotecare în contextul politiciei monetare

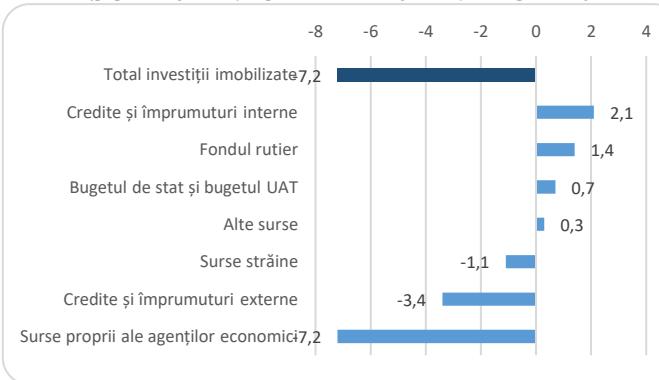
Figura 1.30. Evoluția trimestrială a volumului investițiilor după sursele de finanțare, 2020-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

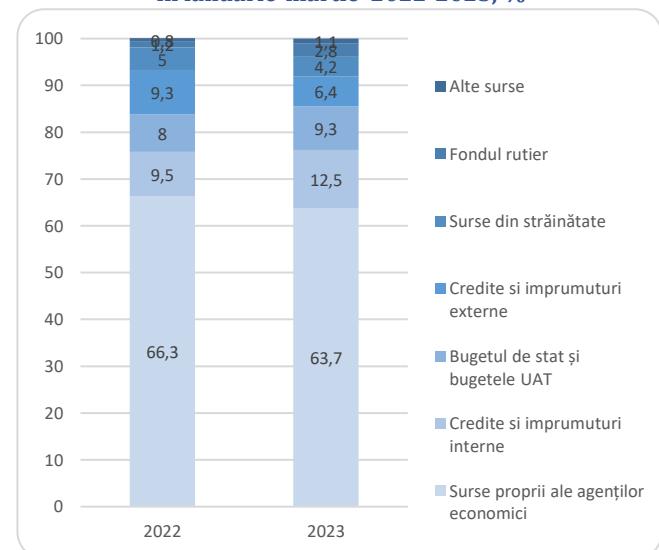
Figura 1.31. Sursele de finanțare ale investițiilor după contribuția acestora la evoluția investițiilor, în ianuarie-martie 2023

(p.p., + influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele MDED

Figura 1.32. Structura investițiilor după sursele de finanțare în ianuarie-martie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

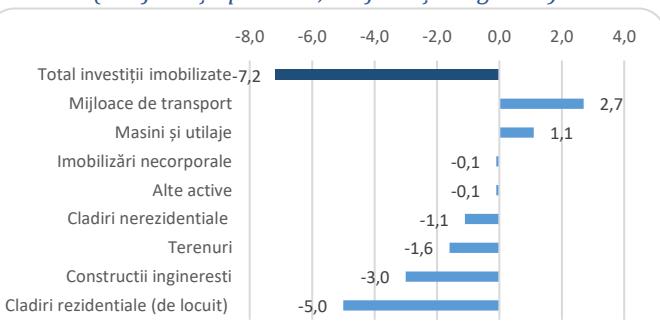
restrictive din anul 2022. De asemenea, s-au diminuat investițiile în terenuri (-38,8%).

Concomitent, investițiile în mașini și utilaje, care au o importanță semnificativă pentru dezvoltarea sectorului real al economiei, s-au majorat cu 3,5%. De asemenea, au crescut investițiile în mijloace de transport (+24%).

Analiza investițiilor după tipurile de active indică următoarele evoluții:

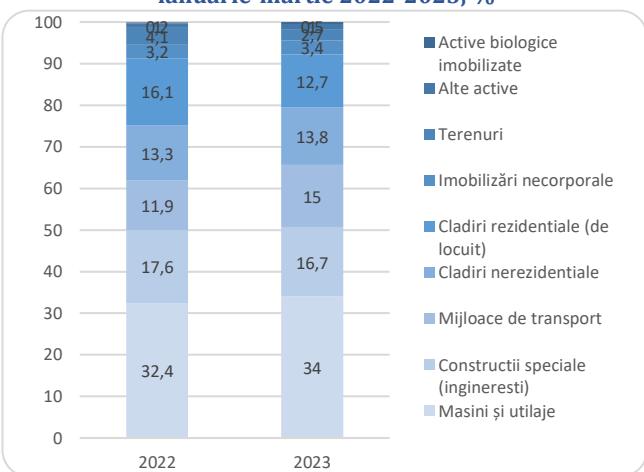
- clădiri de locuit (rezidențiale): -29,9% (648,1 mil. lei, contribuția -5 p.p.);
- construcții inginerești: -16,1% (851,9 mil. lei, contribuția -3 p.p.);
- clădiri nerezidențiale: -8,2% (704,5 mil. lei, contribuția -1,1 p.p.);
- terenuri: -28,8% (0,1 mil. lei, contribuția -1,6 p.p.);
- imobilizări necorporale: -3,3% (171,3 mil. lei, contribuția -0,1 p.p.);
- mașini, utilaje și instalații: +3,5% (1731,4 mil. lei, contribuția +1,1 p.p.);
- mijloace de transport: +27% (763,3 mil. lei, contribuția +2,7 p.p.).

Figura 1.33. Gradul de influență asupra evoluției investițiilor pe tipuri de active, ianuarie-martie 2023
(+ influență pozitivă; - influență negativă)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

Figura 1.34. Structura investițiilor după tipuri de active în ianuarie-martie 2022-2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Factorii principali care au influențat activitatea investițională în I trimestru 2023 au fost:

- ↑ dezvoltarea proiectelor investiționale în infrastructura publică;
- ↓ presunile bugetare create de criza resurselor energetice și conflictul militar în Ucraina;
- ↓ incertitudinile în rândul investitorilor create de conflictul armat din Ucraina;
- ↓ scumpirea surselor de creditare, determinată de politica monetară antiinflaționistă

2. Sectorul monetar

2.1. Inflația

În luna aprilie 2023 rata inflației anuală a constituit 18,1% (față de aprilie 2022), continuând traекторia descendentală a șasea lună consecutiv. Reducerea cererii interne, ca rezultat al politiciei restrictive a Băncii Naționale a Moldovei, a fost factorul principal cu efect dezinflaționist pe plan intern.

Totodată, contractarea cererii externe, iarna caldă în regiunea europeană și crearea lanțurilor logistice noi au determinat scăderea prețurilor externe internaționale la resursele energetice, produse alimentare și materia primă cu impactul respectiv asupra prețurilor interne. Totuși, rata inflației se menține peste limita superioară a intervalului de variație al țintei inflației stabilite de BNM (5% +/- 1,5%), reflectând impactul conflictului militar în Ucraina, secetei din vara anului trecut, precum și creșterilor anterioare ale prețurilor internaționale la produsele alimentare și la resursele energetice.

Rata inflației de la începutul anului (aprilie 2023 față de decembrie 2022) a constituit 4,5%, fiind mult mai joasă decât în aprilie 2022 (15,2%). Printre componentele de bază care au majorat indicele prețurilor de consum se enumeră tariful la încălzirea centrală, gazele naturale prin rețea, apă și canalizare, prețurile la legume, fructe etc.

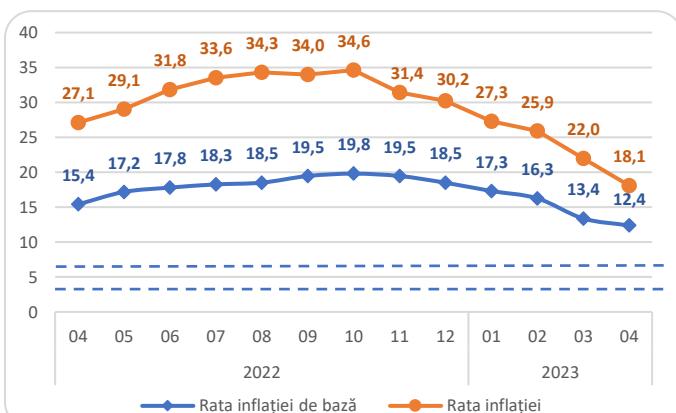
Prețurile la produsele alimentare s-au majorat cu 4,1% și au contribuit cu 1,5 p.p. la creșterea IPC general. Seceta din vara anului 2022 și majorarea costurilor de producție sunt factorii de bază care au influențat creșterea prețurilor la produsele alimentare.

În special, s-au majorat prețurile la legume cu 33,1%; fructe proaspete – cu 8,1%; cartofi – cu 7,6%, pește și conserve din pește – cu 3,4%; zahăr – cu 2,2%; lapte și produse lactate – cu 2%; unt – cu 1,2%; produse de morărit și de panificație – cu 0,8%. Concomitent, au scăzut prețurile la ouă cu 29,5% și ulei vegetal – cu 7%.

Sporirea prețurilor la mărfurile nealimentare cu 1% a contribuit cu 0,4 p.p. la IPC.

Majorarea cotei accizelor la țigări a fost factorul principal care a determinat creșterea prețurilor la

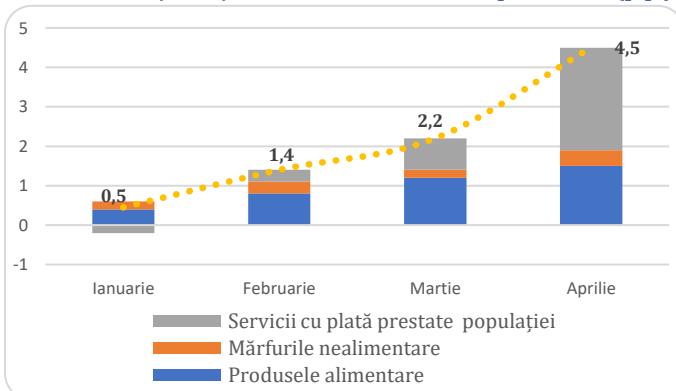
Figura 2.1. Dinamica ratei anuale a inflației, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

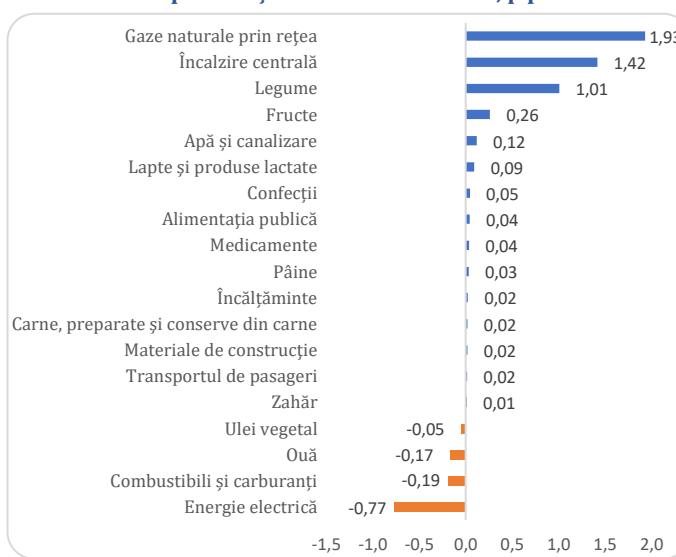
Figura 2.2. Contribuția principalelor componente

la rata inflației față de decembrie a anului precedent (p.p.)

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.3. Contribuția prețurilor la principalele produse, mărfuri și servicii la creșterea totală a IPC general, aprilie față de decembrie 2022, p.p.

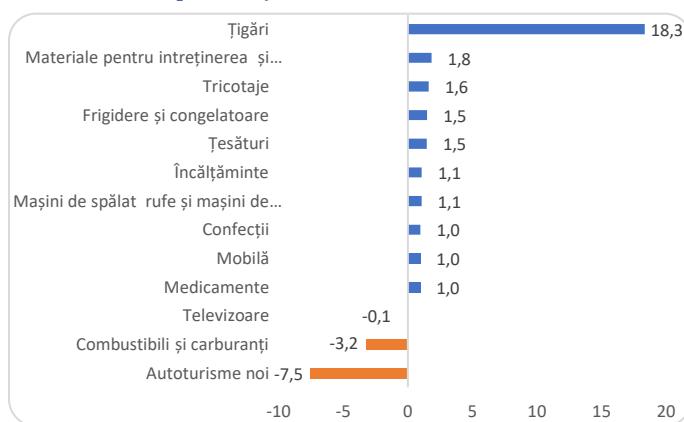

Sursă: Biroul Național de Statistică

mărfurile nealimentare (0,4 p.p.). Cele mai accentuate creșteri de preț se atestă la țigări - cu 18,3%; materiale de construcții – cu 1,8%, frigidere și congelatoare – cu 1,5%, încăltăminte și mașini de spălat rufe – cu câte 1,1%, mobilă, confecții și medicamente – cu câte 1% etc. Concomitent, s-au diminuat prețurile la autoturisme noi cu 7,5%, combustibili și carburanți – cu 3,2% etc.

Anularea în luna aprilie a compensațiilor acordate de către Guvern pentru timpul de iarnă este factorul principal care a determinat majorarea tarifelor la servicii cu 10,9%, contribuind cu 2,6 p.p. la IPC. Creșterea tarifelor pentru gazele naturale a influențat IPC cu 1,9 p.p., pentru încălzirea centralizată - cu 1,4 p.p., pentru apă caldă - cu 0,2 p.p, pentru apă și canalizare - cu 0,1 p.p. Concomitent, tarifele la energia electrică au avut contribuție negativă de -0,8 p.p. urmare ajustării tarifelor la energia electrică de către ANRE la sfârșitul lunii decembrie 2022 și aprilie curent.

Figura 2.5. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele mărfuri nealimentare, aprilie față de decembrie 2022, %

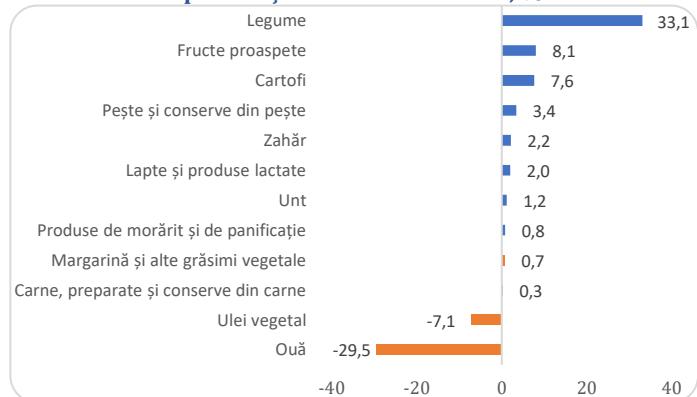

Sursă: Biroul Național de Statistică

Încetinirea bruscă a creșterii economice globale și materializarea riscurilor de intrare în recesiune sunt factorii de bază care temperează presiunea asupra prețurilor.

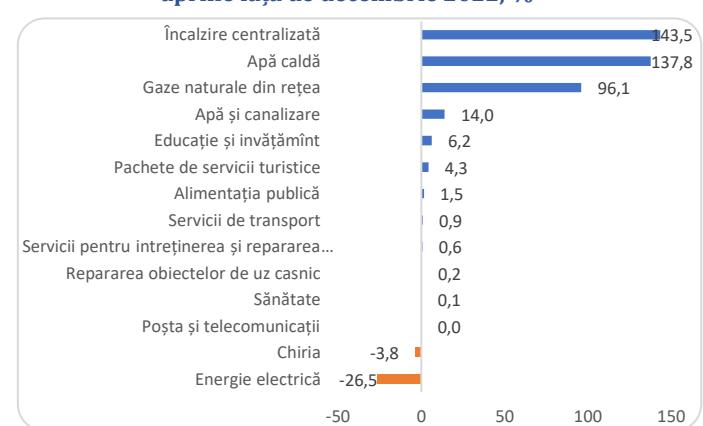
Conform datelor Băncii Mondiale, după descreșterile din ultimele 7 luni, prețul mediu la resursele energetice s-a majorat cu 4% în luna aprilie, în general datorită creșterii prețului la petrol. Totodată, nivelul lui este cu 11,4% mai mic față de luna decembrie 2022 și cu 37% - față de iunie 2022 (atunci când a fost atins cel mai înalt nivel al prețurilor). Prețurile la materia

Figura 2.4. Creșterea (+) /scăderea (-) prețurilor la principalele produse alimentare, aprilie față de decembrie 2022, %

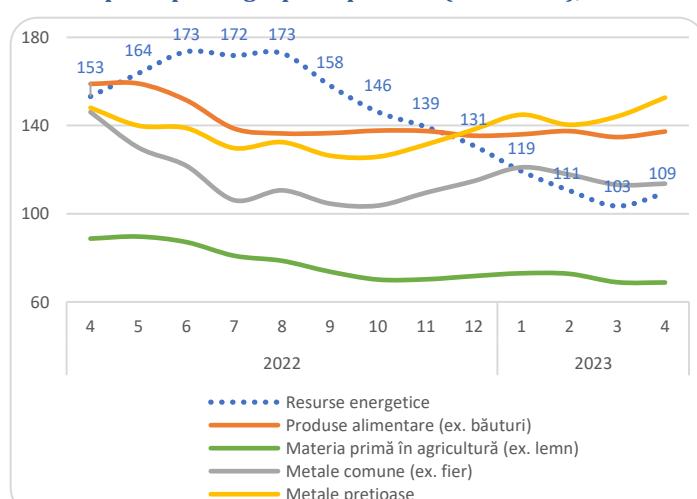
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.6. Creșterea (+) /scăderea (-) tarifelor la principalele servicii prestate populației, aprilie față de decembrie 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 2.7. Dinamica indicilor prețurilor internaționale la principalele grupe de produse (2010=100), %

Sursă: <https://www.worldbank.org/en/research/commodity-markets>

primă agricolă (exclusiv lemn), de asemenea, s-au micșorat de la începutul anului cu 4,1%, la metale comune – cu 1%. Concomitent, prețurile la produsele alimentare (exclusiv băuturi) s-au majorat cu 1,4%, metale prețioase - cu 10,5%.

2.2. Cursul de schimb și piața valutară

În ianuarie-aprilie 2023 moneda națională a marcat o apreciere de 6% față de dolarul SUA în termeni nominali (de la 19,16 lei pentru 1 dolar american la 01.01.2023 până la 18,02 lei la 30.04.2023). Față de Euro leul moldovenesc s-a apreciat cu 2,4%.

Factorii de influență asupra cursului de schimb

- ↑ aprecierea dolarului SUA și deprecierea Euro pe piețele valutare internaționale (a influențat cursul leului față de euro și alte valute);
- ↑ oferta de valută mai mare decât cererea pe piața valutară internă;
- ⬇ intervențiile Băncii Naționale a Moldovei pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută.

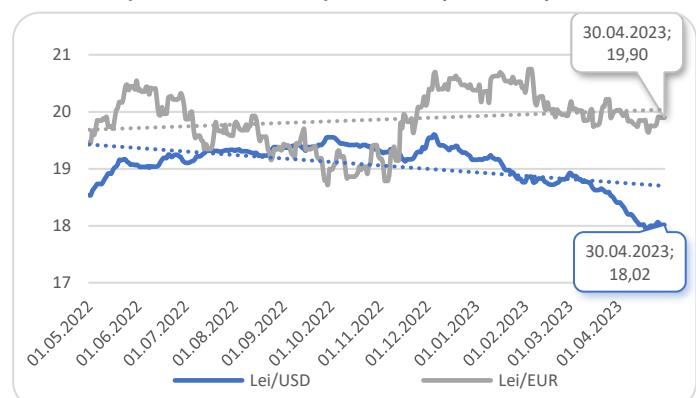
În ianuarie-aprilie 2023 oferta netă de valută de la persoanele fizice a depășit cererea netă de valută din partea agenților economici cu 17,2%.

- ↑ **Oferta netă** de la persoanele fizice a constituit 767,5 mil. dolari și s-a majorat de 2,2 ori față de ianuarie-aprilie 2022.
- ⬇ **Cererea netă** de valută din partea persoanelor juridice a constituit 654,9 mil. dolari și s-a diminuat cu 6,7%.

În raport cu luna precedentă, oferta netă de valută s-a majorat cu 2,6%, iar cererea netă de valută - cu 3,2%.

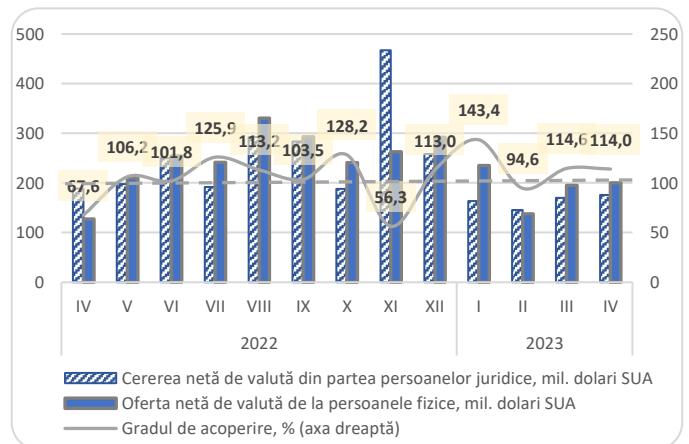
În aceste condiții, BNM a intervenit prin cumpărări nete de valută în volum de 51 mil. dolari pe piața interbancară locală.

Figura 2.8. Evoluția cursului de schimb al monedei naționale față de dolarul SUA și Euro, Lei/USD, Lei/EUR

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.9. Gradul de acoperire a cererii nete de valută străină din partea agenților economici prin oferta netă de valută străină de la persoanele fizice, %

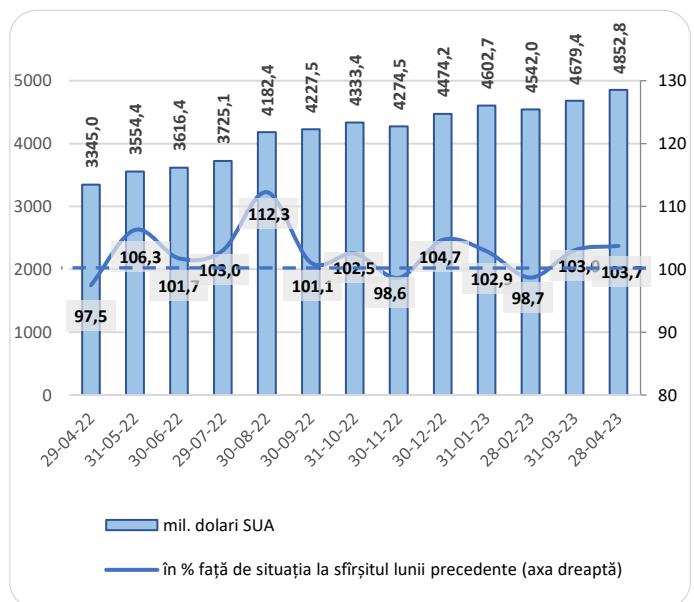
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul activelor valutare de rezervă ale BNM la sfârșitul lunii aprilie 2023 a atins un record istoric 4852,8 mil. dolari (asigurând 5,8 luni de import), majorându-se cu 8,5% comparativ cu nivelul înregistrat la sfârșitul anului 2022 și cu 45,1% - față de situația la 29.04.2022.

Factorii principali de modificare a stocului activelor valutare de rezervă:

- ⬇ ieșirile nete aferente rezervelor obligatorii în valută ale băncilor licențiate (83,1 mil. dolari);
- ⬇ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (49,4 mil. dolari);
- ⬇ deprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (47,5 mil. dolari);
- ⬇ plățile aferente serviciului datoriei publice externe a Republicii Moldova (37,8 mil dolari);
- ⬆ intervențiile pe piața valutară internă sub formă de cumpărări de valută (248,4 mil dolari);
- ⬆ aprecierea cursurilor de schimb ale valutelor componente ale rezervelor valutare în raport cu dolarul SUA (103,1 mil dolari);
- ⬆ înregistrarea creditelor și a granturilor în favoarea Ministerului Finanțelor al Republicii Moldova și pentru suport bugetar (147,5 mil dolari).

Figura 2.10. Activele oficiale de rezervă ale Băncii Naționale a Moldovei

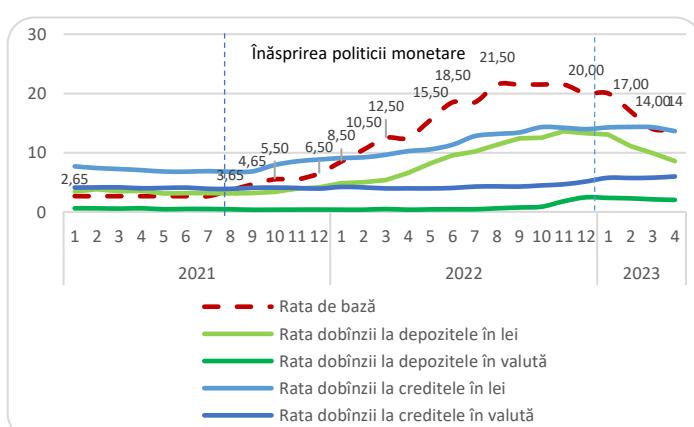
Sursă: Banca Națională a Moldovei

2.3. Indicatorii monetari

Inversarea traiectoriei inflației anuale și conturarea unor presiuni dezinflaționiste pronunțate din partea cererii agregate sunt factorii de bază care au determinat BNM să relaxeze politica monetară. Astfel, conform deciziei BNM din 20.03.2023, rata de bază a fost micșorată cu 3 p.p., până la 14%. De la începutul anului rata de bază s-a micșorat cu 6 p.p.

Portofoliul total de credite al băncilor la finele lunii aprilie 2023 s-a micșorat cu 0,6% de la începutul anului, soldul total însumând 61,3 mil. lei. Diminuarea portofoliului de credite s-a datorat, în general, descreșterii creditării persoanelor fizice. La finele lunii aprilie 2023 valoarea împrumuturilor

Figura 2.11. Evoluția ratei de bază și a ratelor dobânzii la depozite și credite, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

acordate persoanelor fizice a atins 22,9 mld. lei, fiind în diminuare cu 1,6% de la începutul anului.

Diminuarea portofoliului de credite a fost condiționată de creditele direcționate spre consum (42,9% din portofoliu total) și creditele acordate pentru procurarea/construcția imobilului (53,1%), care s-au diminuat cu 2% și 1,2%, respectiv.

În ianuarie-aprilie curent volumul creditelor noi acordate persoanelor fizice s-a micșorat cu 26,5% față de primele patru luni 2022, constituind 2908,9 mil. lei.

Cele mai afectate sunt **creditele pentru imobil** (20,1% din volumul total al creditelor noi acordate persoanelor fizice), volumul cărora s-a diminuat de 2,2 ori. Destul de puternic au fost afectate și **creditele de consum** (75,1% în total), care s-au diminuat cu 13,8%. Concomitent, **creditele pentru alte scopuri** (4,9% din total) s-au majorat cu 15%.

Totodată, se atesta semnale de creștere a cererii la credite, în contextul diminuării dobânzilor: în luna februarie creditele noi au crescut cu 19,3% față de luna precedentă și în martie – cu 30,4%.

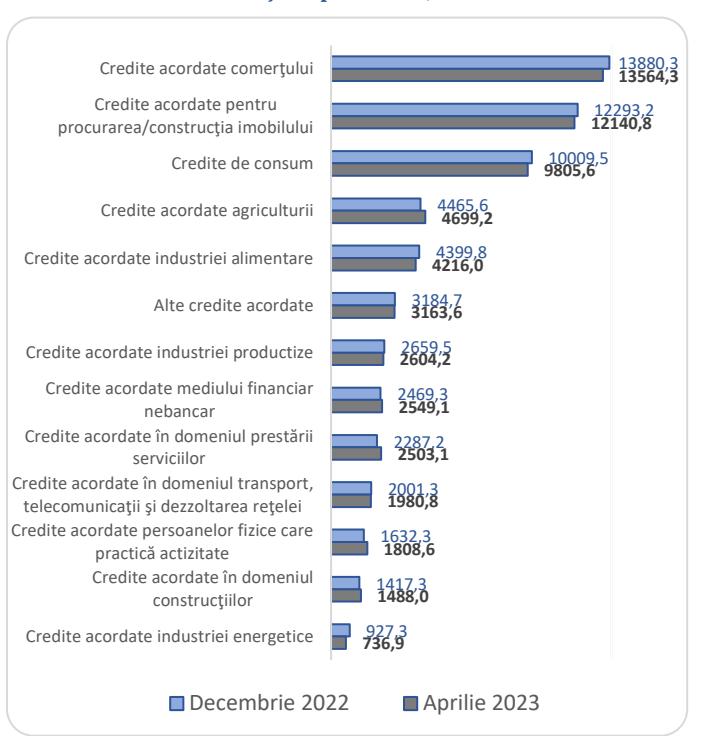
De asemenea, se atestă primele semnale de înviorare a creditării persoanelor juridice. Valoarea împrumuturilor acordate persoanelor juridice crește a 3-a lună consecutiv: în luna februarie – cu 0,5%, în martie – cu 1,7%, în aprilie – cu 0,3%. Cu o pondere de 62,7% din portofoliul total, soldul portofoliului de credite acordate agenților economici a însumat în luna aprilie 38,4 mld. lei, fiind, practic, la nivelul de la începutul anului.

Valoarea portofoliului de credite acordate persoanelor juridice a fost determinată de creditele direcționate sectorului comerț care, având cea mai mare pondere în portofoliu total (35,4%), s-au diminuat de la începutul anului cu 2,3%, iar cele acordate industriei alimentare (11%) – cu 4,2%. Totodată, volumul creditelor acordate agriculturii (12,3%) s-a majorat cu 5,2%.

Volumul creditelor noi acordate persoanelor juridice în ianuarie-aprilie s-a majorat cu 13% față de perioada respectivă din 2022, constituind 12,5 mld. lei. Cererea pentru credite noi crește, preponderent, datorită creditării sectorului agricol și construcțiilor.

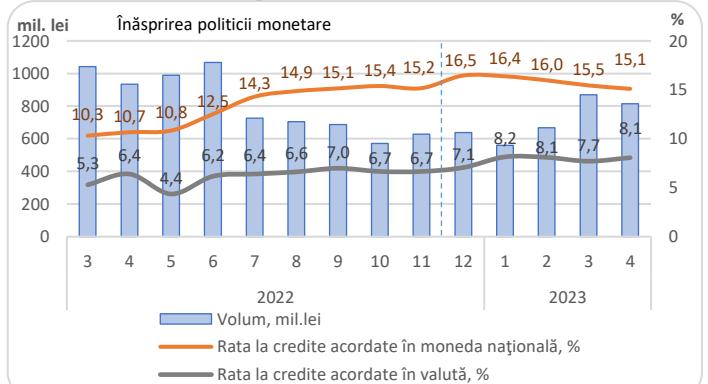
Rata dobânzii la creditele acordate în monedă națională (60,6% din suma totală) s-a micșorat în luna aprilie cu 0,4 p.p. de la începutul anului, iar la creditele acordate în valută străină s-a majorat cu 0,9 p.p.

Figura 2.12. Portofoliul de credite pe sectorul bancar al Republicii Moldova la sfârșitul perioadei, mil. lei

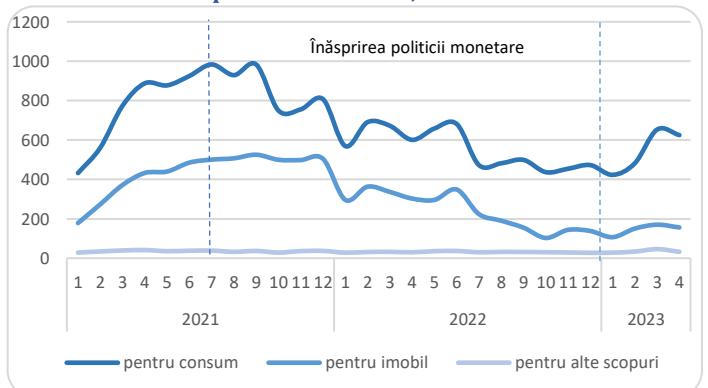
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.13. Dinamica lunără a creditelor noi acordate persoanelor fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.14. Dinamica lunără a creditelor noi acordate persoanelor fizice, mil. lei

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Gradul de acoperire a creditelor prin depozite a fost la nivel de 154,1%. Aceasta indică faptul că există resurse pentru intensificarea creditării, iar băncile comerciale dispun de lichiditatea necesară pentru finanțarea economiei.

Dobânzile înalte din anul 2022 au continuat să influențeze creșterea economiilor. Astfel, soldul depozitelor la sfârșitul lunii aprilie 2023 s-a majorat de la începutul anului cu 7,8%, atingând un volum de 98,8 mld. lei.

Soldul depozitelor în monedă națională (66,1% din volumul total) a crescut cu 15,4%, în timp ce soldul depozitelor în valută străină s-a diminuat cu 4,5%.

În ianuarie-aprilie 2023 au fost atrase depozite noi în valoare de 82,2 mld. lei, sau de 1,5 ori mai mult comparativ cu perioada respectivă din anul trecut. Circa 16,3 mld. lei (19,8%) au constituit depozitele noi la termen, fiind în creștere de 1,9 ori.

Persoanele fizice au depus 69,4% (11,3 mld. lei) din volumul total al depozitelor noi la termen - de 1,9 ori mai mult decât în ianuarie-aprilie 2022.

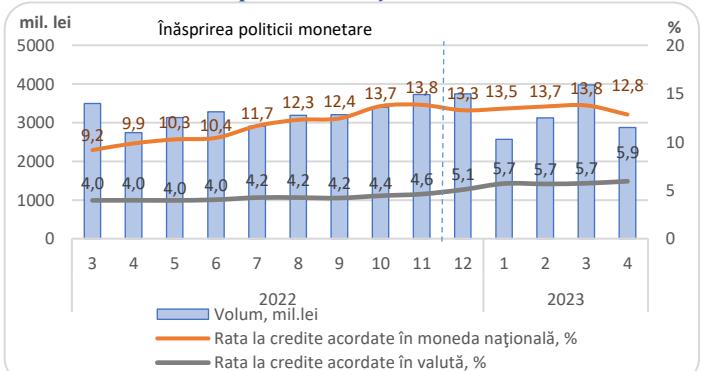
Concomitent, volumul depozitelor noi la termen atrase de la **persoanele juridice** s-a majorat de 2 ori.

Totuși, de la începutul anului 2023, în contextul diminuării ratelor la depozite, se atestă semnale de temperare a depozitelor atrase de la persoane fizice, fiind înregistrată diminuare a patra lună consecutiv (față de luna precedentă): în luna ianuarie - cu 21,5%, în februarie - cu 20,2%, în martie - cu 14,5% și în aprilie - cu 18%.

Depozitele au avut cea mai semnificativă contribuție pozitivă la creșterea masei monetare.

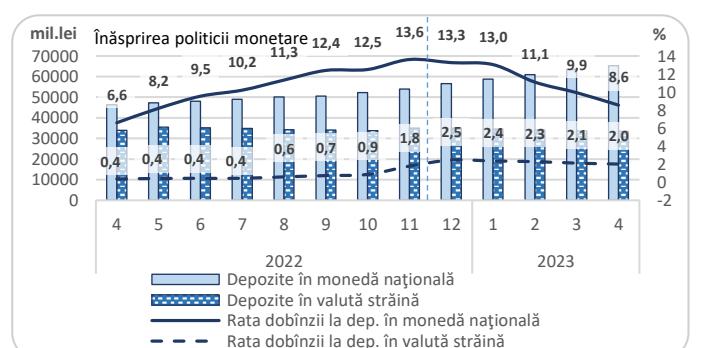
La sfârșitul lunii martie 2022 masa monetară M3 a constituit 132,6 mld. lei și s-a majorat cu 5,2% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii decembrie 2022, creștere influențată în cea mai mare parte de majorarea depozitelor (+5,7 p.p. contribuție), în timp ce contribuția banilor în circulație a fost negativă (-0,5 p.p.)

Figura 2.15. Dinamica lunară a creditelor noi acordate persoanelor juridice

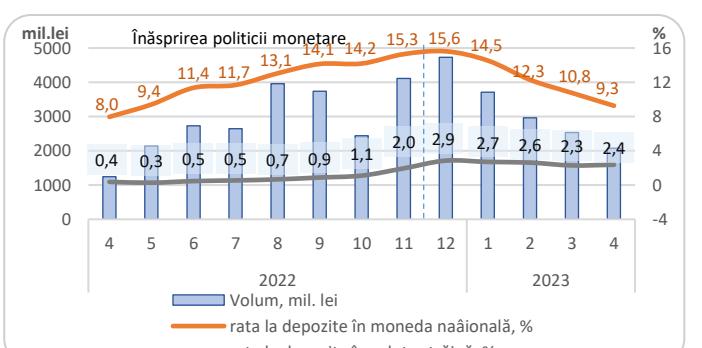
Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.16. Soldul depozitelor și ratele dobânzii

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.17. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane fizice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.18. Dinamica lunară a depozitelor noi la termen atrase de la persoane juridice

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 2.19. Structura Masei monetare M3 la situația din 30 aprilie 2023

M3	132 591,2 mil. lei (100,0%)		
M2	99 128,8 mil. lei (74,8%)		Depozite în valută străină
M1	68 848,0 mil. lei (51,9%)	Depozite la termen, lei	
M0	Bani în circulație 33 829,2 mil. lei (25,5%)	Depozite la vedere, lei 35 018,8 mil. lei (26,4%)	33 462,4 mil. lei (25,2%)

Sursă: Banca Națională a Moldovei

3. Finanțe publice

3.1. Bugetul public național

Conform datelor Ministerului Finanțelor, în ianuarie-aprilie 2023, la Bugetului public național au fost încasate venituri în valoare de 31 467,7 mil. lei, sau cu 16,2% mai mult față de aceeași perioadă din anul precedent. Totodată, în perioada de raport au fost realizate cheltuieli în sumă de 35 970,8 mil. lei, cu 22% mai mult.

În primele 4 luni 2023, deficitul bugetar s-a soldat cu -4503,1 și s-a majorat de 1,9 ori comparativ cu ianuarie-aprilie 2022 (-2418,6 mil. lei).

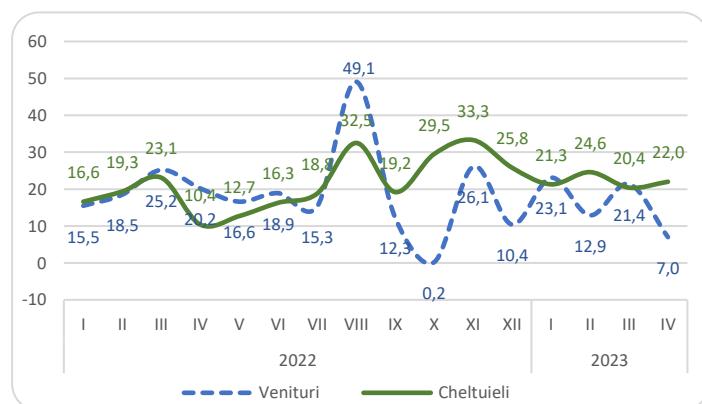
Evoluția veniturilor a fost determinată în mare parte de **încasările din impozite și taxe pe mărfuri și servicii**, care în ianuarie-aprilie 2023 s-au majorat cu 12% și au generat cea mai semnificativă contribuție la creșterea veniturilor publice (4,5 p.p.).

În structura impozitelor și taxelor pe mărfuri și servicii se evidențiază veniturile din TVA la mărfurile produse și serviciile prestate pe teritoriul Republicii Moldova, care au crescut cu 14%, semnalând relansarea consumului intern.

În același timp, se atestă creșterea veniturilor din TVA la mărfurile importate cu 7%. Majorarea prețurilor externe și creșterea valorii mărfurilor importate sunt factorii de bază care au influențat acest rezultat.

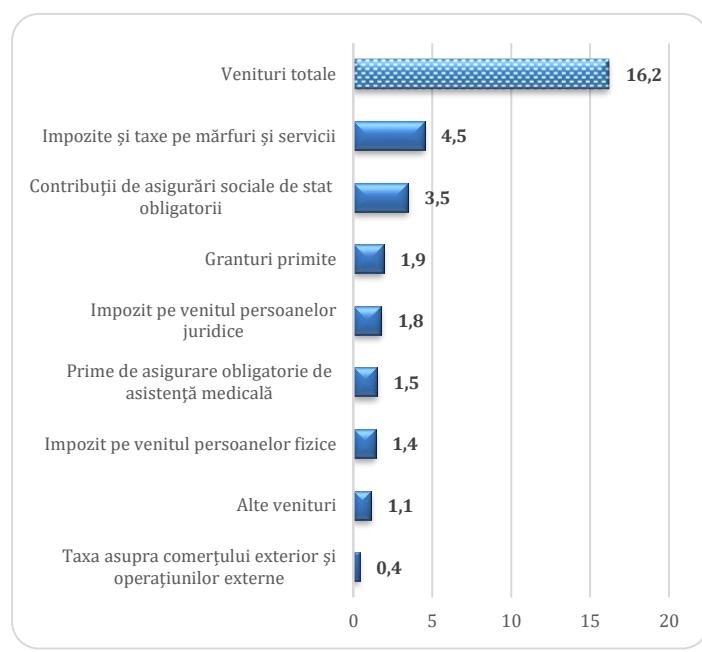
Încasările din accize își temperează creșterea. În luna aprilie curent a fost înregistrată diminuare cu circa 5%, ceea ce a tras în jos rezultatul pozitiv pentru ianuarie-aprilie cumulativ (+28,5%). De la începutul anului 2023, veniturile obținute din accize s-au majorat în contextul creșterii cotelor la anumite categorii de

Figura 3.1. Evoluția lunară a veniturilor și cheltuielilor bugetare, în anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.2. Contribuția componentelor la creșterea veniturilor bugetare (p.p.), ianuarie-aprilie 2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

mărfuri și extinderii listei subiecților care au obligația de a calcula și achita accize.

Se mențin în creștere încasările din veniturile salariale. Veniturile din prime de asigurare obligatorie de asistență medicală s-au majorat cu 20,8% și cu 16,8% - din contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii. În rezultat, veniturile din contribuțiile salariale au influențat cu 5 p.p. creșterea veniturilor publice totale.

Totodată, în ianuarie-aprilie 2023 au crescut și încasările pe venitul persoanelor juridice (+13,5%), ceea ce denotă că activitatea agenților economici marchează rezultate pozitive în pofida crizelor care s-au suprapus. Creșterile înregistrate la această grupă de venituri au exercitat un impact de 1,8 p.p. la evoluția veniturilor publice totale.

Intrările de granturi au crescut considerabil. În perioada ianuarie-aprilie 2023 au fost primite granturi de la organizații internaționale pentru realizarea proiectelor investiționale în valoare de 696,5 mil. lei, valoare ce depășește de circa 4,1 ori nivelul înregistrat în aceeași perioadă din anul precedent (173,7 mil. lei), influențând creșterea veniturilor BPN cu 1,9 p.p.

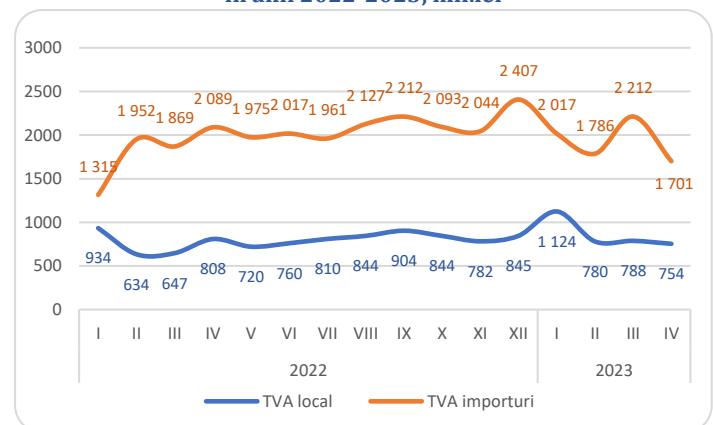
În ianuarie-aprilie 2023, categoria „**Alte venituri**” a înregistrat o creștere de 25,7% față de perioada similară din anul precedent și a influențat veniturile bugetare totale cu 1,1 p.p. Au crescut semnificativ încasările la pozițiile „Venituri din proprietate” (de 2,6 ori); „Amenzi și sanctiuni” (+34,5%); „Venituri din vânzarea mărfurilor și serviciilor” (+9,4%).

Efectele crizei energetice și situația economică complicată din regiune mențin cheltuielile bugetare în creștere, generând presiune asupra bugetului. În ianuarie-aprilie 2023 se atestă creșterea tuturor cheltuielilor bugetare.

Din valoarea totală a cheltuielilor bugetare ponderea cea mai mare (45,4%) revine cheltuielilor pentru protecția socială, care în ianuarie-aprilie curent au înregistrat o creștere cu 30,8% față de perioada similară din anul precedent, generând cel mai mare impact asupra cheltuielilor bugetare – 13 p.p.

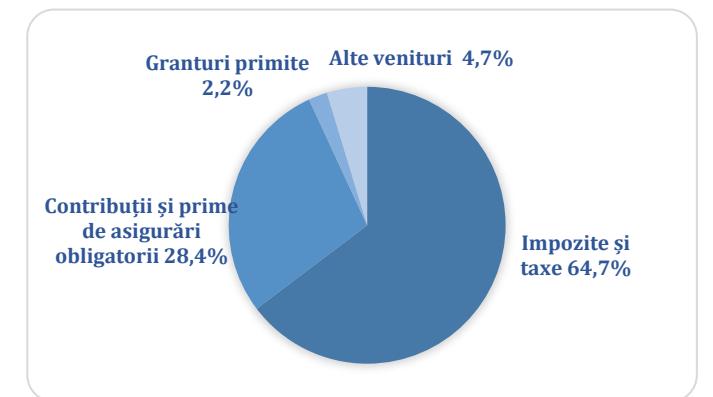
Cheltuielile pentru serviciile în domeniul învățământ au crescut cu 20,4% (+3,3 p.p. contribuție), ocrotirea sănătății – cu 10,1% (+1,5 p.p. contribuție), gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale - cu 45% (+0,9 p.p. contribuție), servicii de stat cu destinație generală – cu 10,3% (+0,9 p.p. contribuție), servicii în domeniul economiei - cu 13,2% (+0,9 p.p. contribuție),

Figura 3.3. Încasările bugetare lunare din TVA în anii 2022-2023, mil.lei

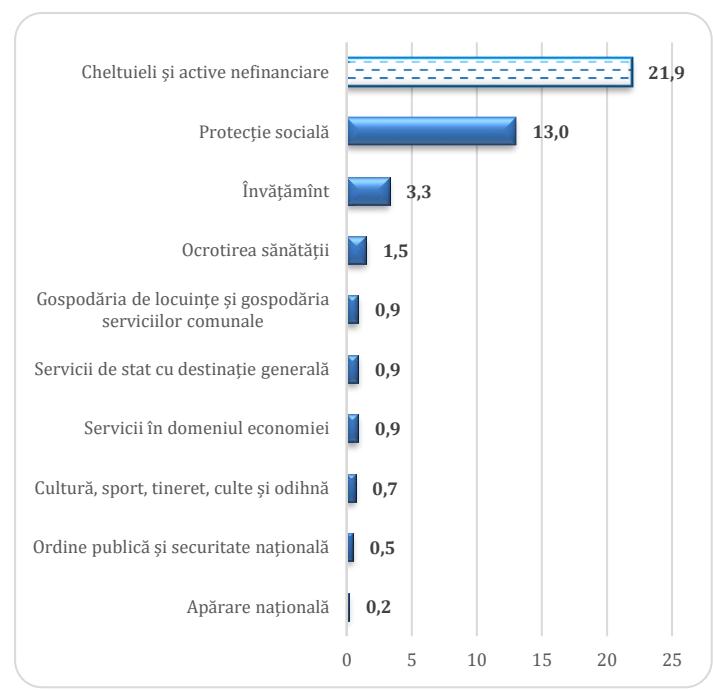
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.4. Structura veniturilor bugetare (%)

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.5. Contribuția componentelor la creșterea cheltuielilor (p.p.) în ianuarie-aprilie 2023 (clasificația funcțională)

Sursă: Ministerul Finanțelor

cultură, sport, culte, tineret și odihnă - cu 32,8% (+0,7 p.p. contribuție), ordine publică și securitate națională - cu 9,4% (+0,5 p.p. contribuție), apărare națională - cu 25,6% (+0,2 p.p. contribuție).

3.2. Datoria de stat administrată de Guvern

Tendința de creștere a datoriei de stat (internă și externă) se menține și în 2023. La situația din 30 aprilie curent soldul datoriei de stat a însumat 99 mld. lei și a înregistrat o majorare cu 28,3% comparativ cu aceeași dată din anul precedent.

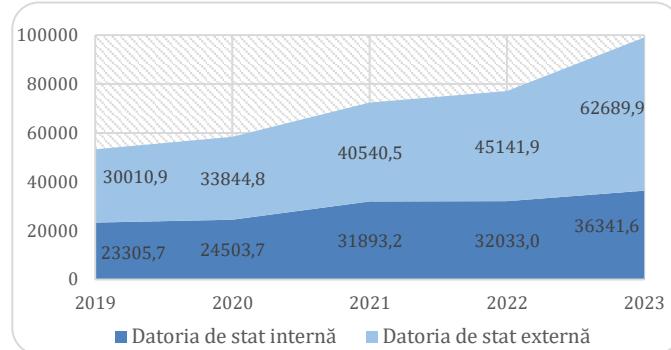
Cu o pondere de circa 36,7% în valoarea totală a datoriei de stat, **datoria internă** la sfârșitul lunii aprilie curent a constituit 36,3 mld. lei și s-a majorat cu 13,5% față de aceeași situație din anul 2022. Majorarea datoriei de stat interne a fost determinată de valorile mobiliare de stat emise pe piața primară, al căror volum a crescut cu 26,5%.

În structura valorilor VMS se evidențiază unele modificări: s-a majorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 91 zile cu 1 p.p. (până la 5,8%) și a celor emise pe 182 zile cu 3,1 p.p. (până la 34%). Totodată, s-a micșorat ponderea bonurilor de trezorerie emise pe 364 zile cu 0,8 p.p., ajungând la 49,9%.

- ⇒ Rata medie a dobânzii la VMS s-a micșorat de la 16,2% (aprilie 2022) până la 10,2% (aprilie 2023).
- ⇒ Investitorii din sectorul bancar domină piața VMS, cu 73,4%.

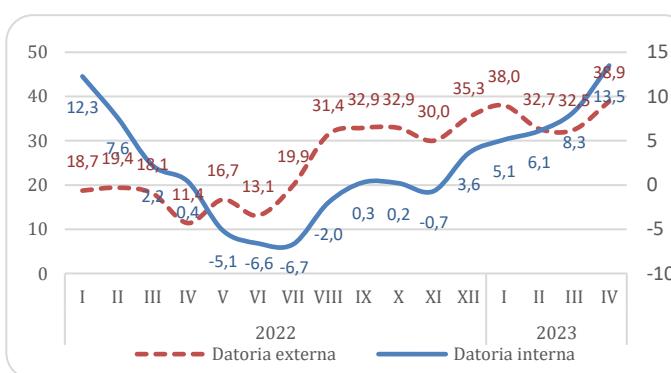
Datoria de stat externă (pondere de 63,3% în total), a însumat 62,7 mld. lei și s-a majorat cu 38,9%. În valută străină datoria de stat externă a constituit 3479,8 mil. dolari și a înregistrat creștere cu 42,9% comparativ cu situația de la sfârșitul lunii aprilie a anului 2022. Majorarea intrărilor de surse externe de finanțare (de 2,8 ori) a condiționat creșterea datoriei de stat externe.

Figura 3.6. Datoria de stat la data de 30 aprilie, anii 2019-2023, mil. lei

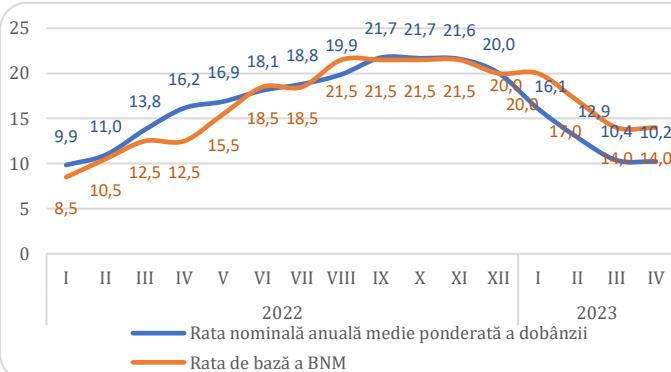
Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.7. Evoluția lunară a datoriei de stat internă și externă (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

Figura 3.8. Dinamica ratei nominale medii anuale ponderate a dobânzii pentru VMS (%), anii 2022-2023

Sursă: Ministerul Finanțelor

4. Sectorul extern

4.1. Balanța de plăți externe

Necesarul de finanțare externă a țării s-a accentuat. Creșterea prețurilor mondiale la materia primă și resursele energetice, războiul din țara vecină și perturbarea lanțurilor valorice s-au reflectat în indicatorii Balanței de plăți externe pentru anul 2022. Cererea internă și majorarea prețurilor la resursele energetice au determinat creșterea cu 27,1% a valorii importurilor de bunuri și servicii. Totodată, riscurile asociate conflictului militar din Ucraina au influențat ieșirile de transferuri personale (de 2 ori mai mult). Ca rezultat, deficitul contului curent a crescut cu 33,9%. Prin urmare, necesarul de finanțare externă a țării raportat la PIB a atins nivelul de 15,6%, comparativ cu 12,8% în 2021.

Perspectivele incerte accentuate de conflictul armat din țara vecină au determinat o mare parte din rezidenți Republicii Moldova să-și transfere investițiile în străinătate într-un volum de 55,4 mil. dolari. În același timp, investitorii străini au acționat contrar așteptărilor: aceștia și-au reinvestit profiturile, fapt ce a condus la un salt de circa 1,5 ori a investițiilor străine directe.

În aceste condiții, împrumuturile externe, activele de rezervă ale țării și investițiile străine directe au constituit principalele surse de finanțare a deficitului contului curent în anul 2022.

Contul curent și contul de capital

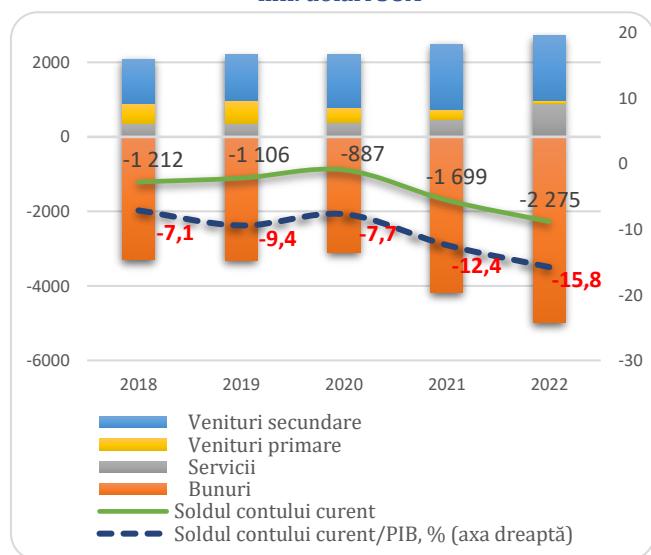
Deficitul contului curent s-a majorat, constituind 15,8% în raport cu PIB. Deficitul contului curent a înregistrat 2275,2 mil. dolari și s-a majorat cu 33,9% comparativ cu anul 2021.

Situția soldurilor principalelor componente ale contului curent se prezintă astfel:

- comerț cu bunuri: -4983,6 mil. dolari (+18,9%);
- comerț cu servicii: 904,1 mil. dolari (+1,9 ori);
- venituri primare: 65,5 mil. dolari (-4,1 ori);
- venituri secundare: 1738,9 mil. dolari (-0,8%).

Deteriorarea soldului contului curent a fost determinată, în general, de majorarea soldului negativ al comerțului exterior cu bunuri și diminuarea soldurilor pozitive ale veniturilor primare și celor secundare.

Figura 4.1. Principalele componente ale contului curent, mil. dolari SUA

Sursă: Banca Națională a Moldovei

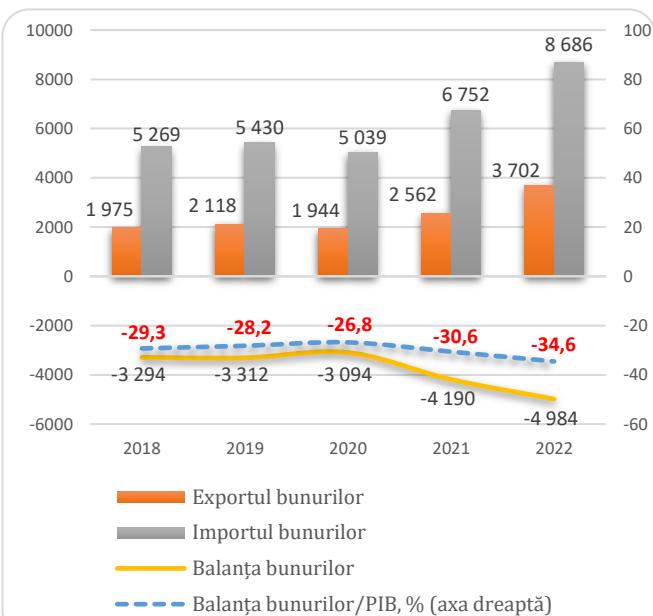
Exporturile de bunuri au constituit 2702 mil. dolari (+44,5%) și au fost determinate în general de:

- ↑ cererea externă, în special, de porumb, semințe și ulei de floarea soarelui în țările partener;
- ↑ anul agricol 2021 favorabil;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile exportate;
- ↓ conflictul militar în Ucraina.

Importurile de bunuri au constituit 8685,7 mil. dolari (+28,6%), fiind determinate de:

- ↑ cererea internă pentru bunurile importate;
- ↑ majorarea prețurilor internaționale la bunurile importate (în special pentru resursele energetice).

Figura 4.2. Comerțul internațional cu bunuri , mil. dolari

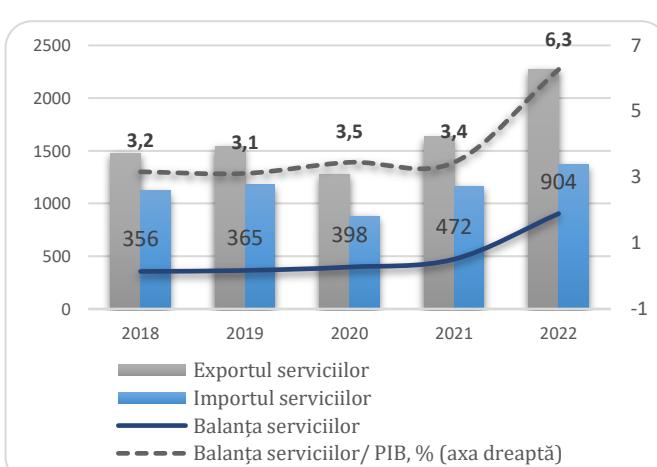

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Exportul serviciilor s-a majorat cu 39,1%, în general, datorită creșterii serviciilor de călătorii (+1,8 ori), serviciilor de transport (+53,7%) și serviciilor de telecomunicații, informatică și informații (+27,8%).

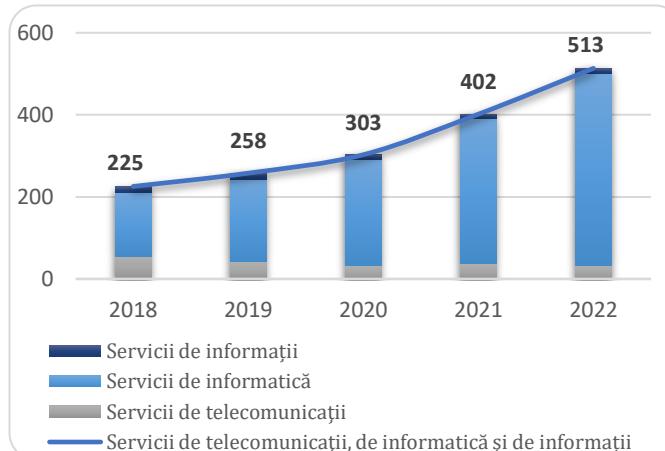
Importul serviciilor s-a majorat cu 17,9%. În cadrul acestora s-au majorat importurile serviciilor de călătorii (+17,3%) și de transport (+33,2%). Totodată, s-au diminuat serviciile de telecomunicații, informatică și informații (-3%).

Figura 4.3. Comerțul internațional cu servicii, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

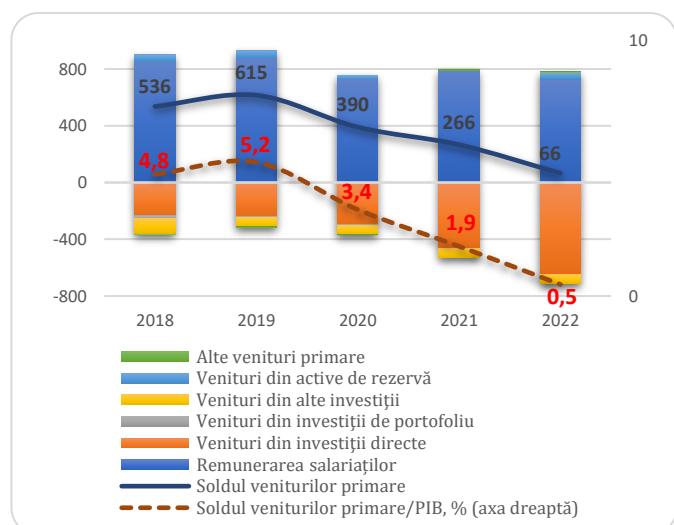
Figura 4.4. Exportul serviciilor de telecomunicații, informatică și informații, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.5. Veniturile primare nete, mil. dolari

Soldul pozitiv al balanței **veniturilor primare** a constituit 65,5 mil.dolari și s-a micșorat de 4,1 ori comparativ cu anul 2021, datorită creșterii cu circa 40% a ieșirilor de venituri din investiții directe ale nerezidenților, în special, datorită majorării de 1,9 ori a profiturilor reinvestite. Concomitent, veniturile aferente remunerării salariaților rezidenți pentru munca prestată angajatorilor nerezidenți au scăzut cu 6,1%.

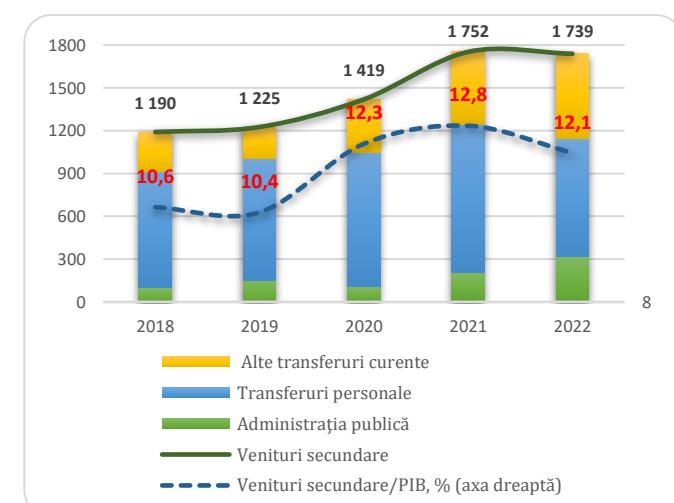

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Veniturile secundare nete au înregistrat un excedent în valoare de 1738,9 mil. dolari (-0,8%).

Această situație s-a datorat, în special, scăderii cu 2,3% a volumului transferurilor personale primite din străinătate în mărime de 1203,3 mil. dolari. De asemenea, au crescut semnificativ și ieșirile acestora - de 2 ori, ca rezultat a instabilității din regiune.

Totodată, volumul asistenței tehnice și granturilor, primite de toate sectoarele în cadrul cooperării internaționale s-a majorat de 1,6 ori, constituind 563,3 mil. dolari.

Figura 4.6. Veniturile secundare nete, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Contul de capital s-a soldat cu intrări de capital în valoare de 20,2 mil. dolari, în timp ce în anul 2021 s-au înregistrat ieșiri nete de 51 mil. dolari.

Valoarea granturilor aferente proiectelor investiționale primite din exterior de administrația publică a constituit 40,6 mil. dolari (+1,6 ori), în timp ce ieșirile nete înregistrate la sectorul privat au însumat 20,4 mil. dolari (-3,7 ori).

Drept rezultat al tranzacțiilor curente și de capital, **necesarul net de finanțare externă** a constituit -2255 mil. dolari (15,6% în raport cu PIB).

Contul financiar

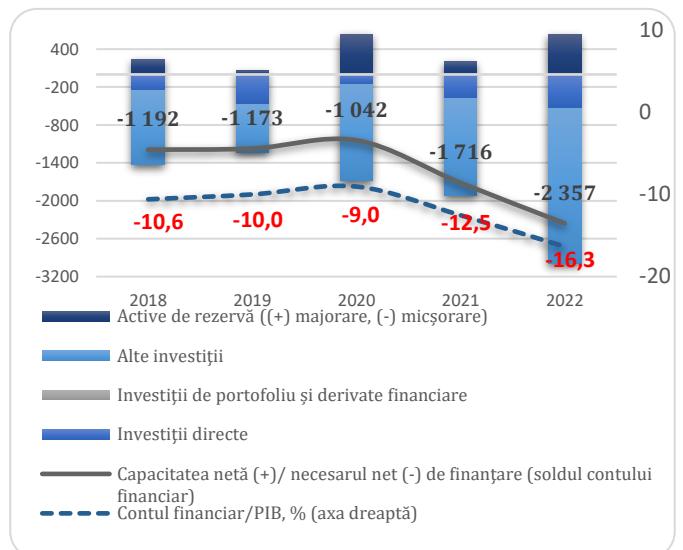
Contul financiar a înregistrat intrări nete de capital, necesare pentru finanțarea deficitului contului curent, în mărime de 2357,2 mil. dolari. Acumularea netă a pasivelor a însumat 1683,4 mil. dolari, în timp ce activele financiare nete s-au micșorat cu 673,8 mil. dolari.

Sursa principală de finanțare a deficitului contului curent o constituie intrările nete de capital sub formă de numerar și depozite și împrumuturi. De asemenea, la finanțarea deficitului contului curent au contribuit și investițiile directe, în special, pe seama reinvestirii profiturilor de nerezidenți.

Figura 4.7. Contul finanțier, mil. dolari

Principalele componente ale contului finanțier:

- investiții străine directe: -536,7 mil. dolari (+40,5% comparativ cu 2021);
- investiții de portofoliu: 0,8 mil. dolari (comparativ cu -4,9 mil. dolari în 2021);
- derivate financiare: 0,6 mil. dolari (comparativ cu -1,5 mil. dolari în 2021);
- alte investiții: -1368,4 mil. dolari (+27,9% comparativ cu 2021);
- active de rezervă: +637,3 mil. dolari (+3,1 ori comparativ cu 2021).

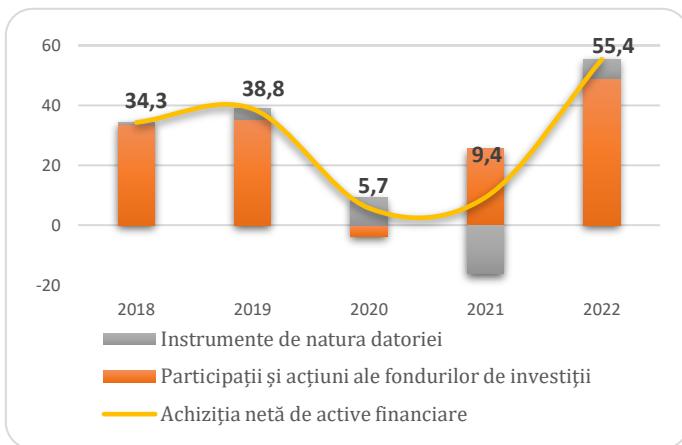

Notă: (+) ieșiri nete de capital, (-) intrări nete de capital
Sursă: Banca Națională a Moldovei

ISD au înregistrat intrări nete de capital în valoare de 536,7 mil. dolari (cu 40,5% mai mult față de anul 2021), ca urmare a creșterii nete de pasive (capitalul nerezidenților investit în Moldova) cu 592 mil. dolari, care au devenit o sursă importantă de finanțare a deficitului contului curent. Concomitent, activele nete (capitalul rezidenților Moldovei investit în alte țări) s-au majorat cu 55,4 mil. dolari.

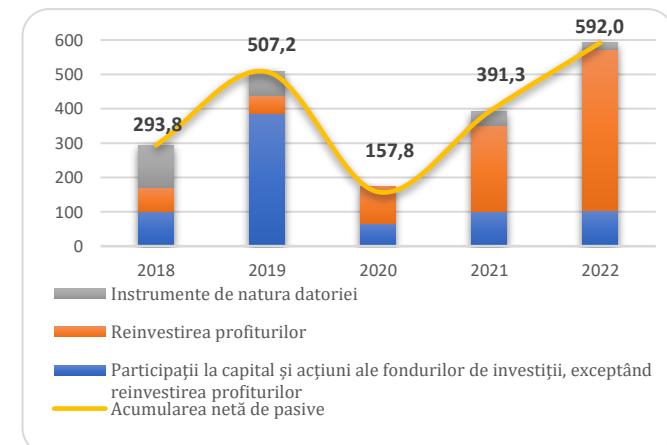
Intrările capitalului sub formă de ISD în anul 2022 au crescut semnificativ, depășind de 1,5 ori nivelul înregistrat în anul 2021 și cu 16,7% - nivelul din anul 2019 (perioada pre-criză). Totuși, această creștere s-a datorat, în mare măsură, profitului reinvestit (+1,9 ori) de către investitorii actuali.

Figura 4.8. Achiziția netă de active financiare a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.9. Acumularea netă de pasive a ISD pe instrumente, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Stocul total de pasive sub formă de ISD la 31.12.2022 a fost evaluat la 4926,4 mil. dolari (în creștere cu 2,6% față de 31.12.2021), din care participațiile la capital dețin o pondere de 61,5% iar împrumuturile de datorie – 38,5%.

În distribuția geografică a capitalului acumulat, investitorilor din țările UE le-au revenit ponderea majoră - 87,1%, iar celor din alte țări - 13,1%. Concomitent, investițiile directe provenite din CSI au scăzut drastic, până la -6,4 mil. dolari. Principalii investitori străini în Moldova sunt originari din Cipru, Olanda, România, Franța, Bulgaria, Austria, Marea Britanie etc.

Principalele activități economice care au beneficiat de ISD sunt activitățile financiare și de asigurări (34,4% din stocul total al investițiilor directe sub formă de capital propriu), comerțul (24,3%) și industria prelucrătoare (20,6%).

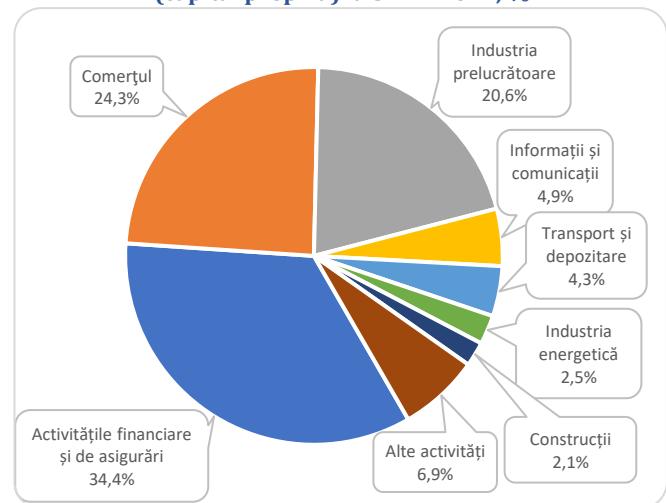
Activele oficiale de rezervă s-au majorat pe parcursul anului 2022 cu 637,3 mil. dolari, contribuind pozitiv la modificarea totală a activelor țării.

Remiterile personale³

Conform datelor statisticii Balanței de plăti, în anul 2022 volumul remiterilor personale primite de rezidenții Republicii Moldova a constituit 1985,8 mil. dolari (13,8% în raport cu PIB), fiind în diminuare cu 3,6% față de anul 2021.

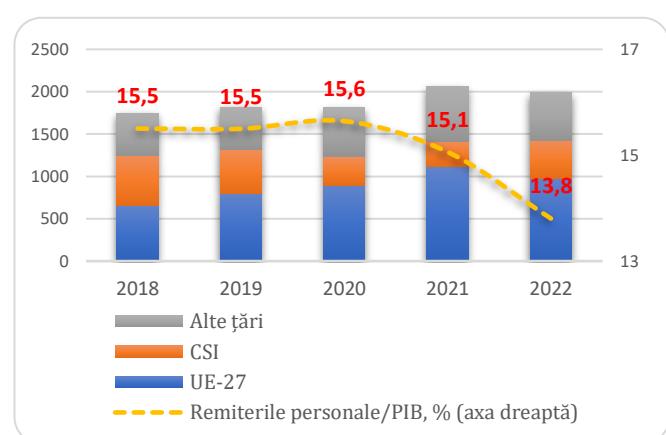
Scăderea remiterilor personale a fost determinată de diminuarea fluxurilor din țările UE - cu 12,8% și alte țări - cu 12,2%. Concomitent, remiterile primite din țările CSI s-au majorat de 1,5 ori.

Figura 4.10. Structura ISD pe activități economice (capital propriu) la 31.12.2022, %

Sursă: Banca Națională a Moldovei

Figura 4.11. Remiterile personale primite de rezidenții Republicii Moldova din străinătate, mil. dolari

Sursă: Banca Națională a Moldovei

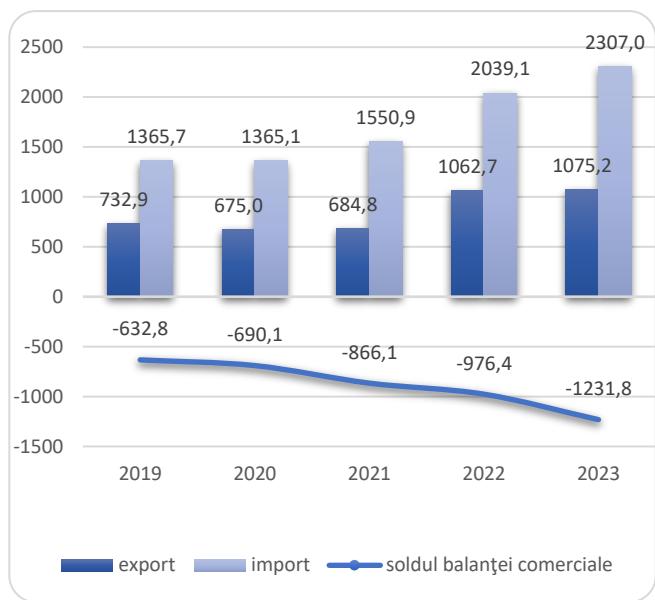
³ Remiterile personale reprezintă un articol suplimentar la Balanța de plăti și reflectă valoarea remunerării nete a salariaților (excluzând cheltuielile lucrătorilor suportate în țara de prestare a muncii și unele taxe și impozite achitate de rezidenți peste hotare), a transferurilor personale și a celor de capital între gospodăriile casnice, indiferent de sursa de proveniență a acestora.

4.2. Comerțul internațional cu mărfuri

Anul agricol 2022 afectat de seceta din vară, prețurile internaționale înalte la resursele energetice și produsele alimentare, valorificarea oportunităților oferite de acordurile de cooperare, războiul din Ucraina sunt factorii de bază care continuă să influențeze evoluția comerțului internațional cu mărfuri.

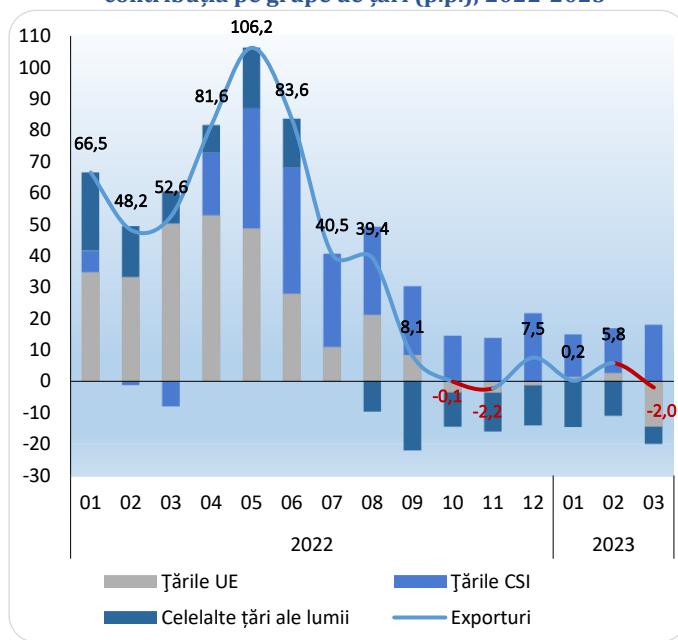
Valoarea totală a comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul I 2023 a fost de 3382,2 mil. dolari SUA, înregistrând o creștere de 9,0% față de trimestrul I 2022, atât a exporturilor (FOB) cu 12,5 mil. dolari (+1,2%), cât și a importurilor (CIF) – cu 267,9 mil. dolari (+13,1%). În rezultat, deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) a crescut cu 22,9%, de la -976,4 mil. dolari (ianuarie-martie 2022) la -1231,8 mil. dolari (ianuarie-martie 2023).

Figura 4.12. Evoluția comerțului internațional cu mărfuri în ianuarie-martie 2019-2023, mil. dolari

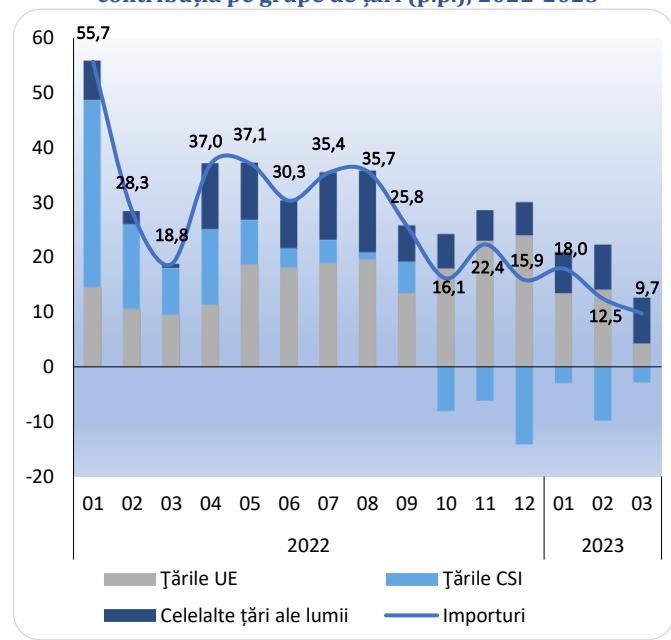
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.13. Evoluția lunară a exporturilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.14. Evoluția lunară a importurilor (%) și contribuția pe grupe de țări (p.p.), 2022-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.1. Exporturi (FOB)

În trimestrul I 2023 exporturile au înregistrat o creștere ușoară (+1,2%). Factorii de bază care în continuare au influențat evoluția exporturilor sunt: războiul din Ucraina, care a determinat direcționarea unui flux important de mărfuri prin Moldova, în special produsele petroliere, baza înaltă de calcul din perioada ianuarie-martie 2022 (+55,2%).

Au crescut semnificativ exporturile de mărfuri spre țările CSI

Exporturile spre **țările CSI** s-au majorat de circa 2,6 ori. Cu o pondere de 24,8% din total au contribuit pozitiv la evoluția exporturilor cu 15,4 p.p.

Spre **țările Uniunii Europene** exporturile au format 67,2% din total, fiind în diminuare cu 6,1%. Astfel contribuția negativă la evoluția exporturilor a fost de 4,1 p.p.

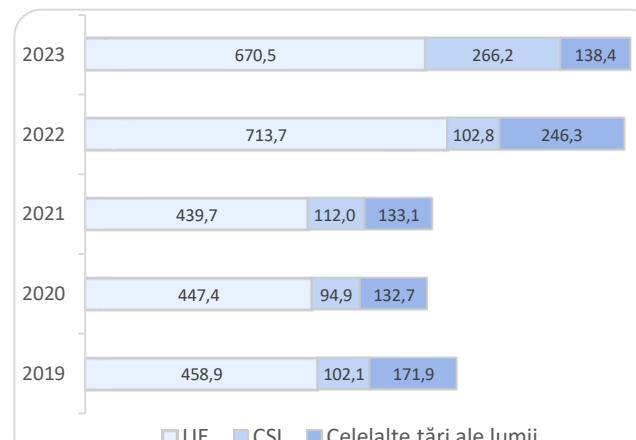
Exporturile către grupul **celelalte țări ale lumii** au scăzut semnificativ – de circa 1,8 ori. Cu o pondere de 12,9% în total, acestea au contribuit negativ la evoluția exporturilor cu 10,1 p.p.

Primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au absorbit 79,5% din exporturi

România, cu o pondere de 33% (355,2 mil. dolari) în total exporturi, rămâne în continuare unul din principali parteneri comerciali ai RM. Exporturile spre această țară s-au majorat cu doar 5,4%, contribuția la creșterea exportului total fiind de 1,7 p.p. Ponderea cea mai înaltă (21%) a constituit exportul de *fire, cabluri (inclusiv cabluri coaxiale) și alte conductoare electrice izolate*, acestea înregistrând o scădere de 2,5% față de trimestrul I 2021 în expresie valorică. Exportul de *ulei de semințe de floarea-soarelui, de șofrănaș sau bumbac* au format 18,9% din valoarea totală a exporturilor spre România, iar cantitatea acestora în perioada vizată s-a majorat de circa 8 ori. Exportul de *porumb* a constituit 10,4%. În expresie naturală volumul exportat de porumb a fost practic la nivelul perioadei similare 2022. Cu o pondere de 6,7%, volumul fizic al exportului de *grâu și meslin* a fost în creștere de circa 8,2 ori.

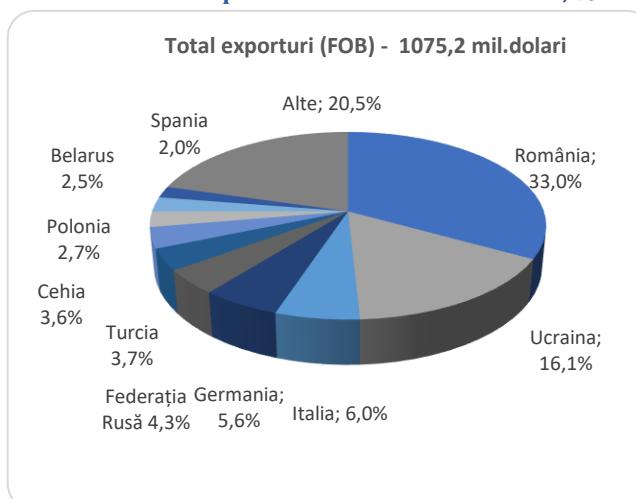
Spre **Ucraina**, al doilea importator major de producție moldovenească, au fost livrate 16,1% (173,3 mil. dolari) din total exporturi, volumul exportat majorându-se de circa 6,9 ori, gradul de influență pozitivă la evoluția exportului constituind 14 p.p. Circa 73% din exportul spre Ucraina revin *uleiurilor din petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, cantitatea exportată în tone s-a majorat de circa 116 ori. Plus la aceasta s-a exportat și 35,8 mil. litri de *uleiuri din petrol sau uleiuri din minerale*.

Figura 4.15. Exporturile cu mărfuri pe grupe de țări în trimestrul I 2019-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.16. Ponderea principalelor țări - partenerie în derularea exporturilor în trimestrul I 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

bituminoase, de 5,1 ori mai mult comparativ cu trimestrul I 2022.

S-au majorat semnificativ exporturile spre **Cehia** (38,5 mil. dolari) - de circa 1,7 ori, inclusiv circa 77,4% - exportul de *fire, cabluri și alte conductoare electrice izolate*, **Belarus** (27,2 mil. dolari) - de 1,9 ori și **Spania** (21,1 mil. dolari) - de 1,8 ori, ponderea cumulativă în total exporturi constituind 8,1%.

Exporturile spre **Italia** (64,2 mil. dolari) s-au diminuat de 1,8 ori, **Germania** - cu 5,5% (60,2 mil. dolari), **Federatia Rusă** (46,1 mil. dolari) - cu 19%, **Turcia** (39,9 mil. dolari) - de circa 3,1 ori și au sustras împreună circa 14 p.p. din creșterea exporturilor.

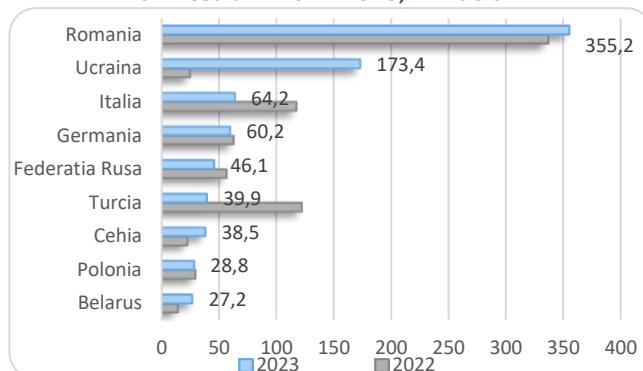
Exporturile pe secțiuni de mărfuri, conform Nomenclaturii Combinată a Mărfurilor (NCM)

Analiza exporturilor denotă că circa 65% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii exporturilor.

Secțiunile de mărfuri cu contribuția pozitivă la dinamica exporturilor:

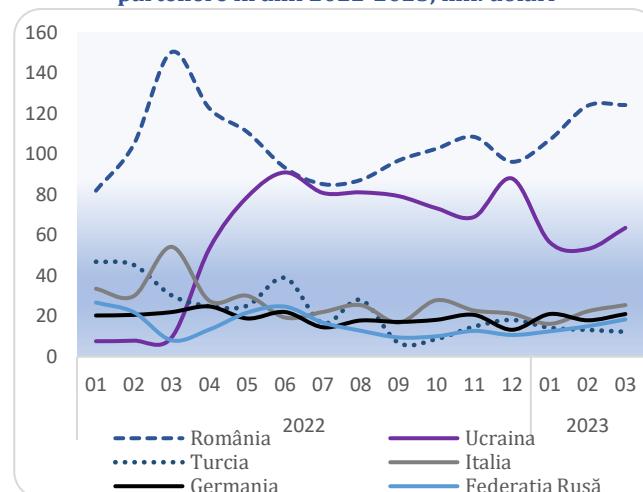
- creșterea exporturilor a fost asigurată de livrările de **produse minerale** care s-au majorat de 13,1 ori, gradul de influență pozitivă la evoluția exporturilor constituind 12,2 p.p., în principal, reprezentând reexporturi spre Ucraina;
- **mașini și aparate, echipamente electrice și părți ale acestora** - în creștere cu 26,3% (din care *reactoare nucleare, cazane, mașini, aparate și dispozitive mecanice* - de circa 2 ori (+1,0 p.p.), *mașini, aparate și echipamente electrice și părți ale acestora* - cu 20,5% (+2,6 p.p.);
- **produse ale industriei alimentare; băuturi, lichide alcoolice și oțet; tutun și înlăcitorii de tutun** - în creștere cu 16,7% (din care *preparate din legume, din fructe, nuci sau din alte părți de plante* - cu 25,9% (+0,6 p.p.), *băuturi, lichide alcoolice și oțet* - cu 22,3% (+1,0 p.p.);
- **articole din piatră, ipsos, ciment, azbest, mică; produse ceramice; sticlă și articole din sticlă** - au crescut cu 22,4% (din care *sticlă și articole din sticlă* - cu 24,5% (+0,6 p.p.), *articole din piatră, ipsos, ciment* - de 1,7 ori);
- **materiale plastice și articole din material plastic; cauciuc și articole din cauciuc** - în

Figura 4.17. Exporturile în principalele țări - partenerie în trimestrul I 2022-2023, mil. dolari

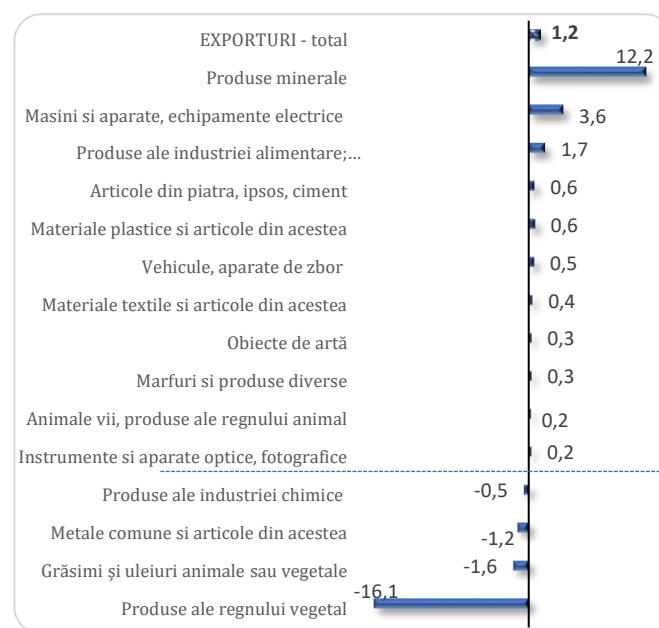
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.18. Exporturile lunare în principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.18. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) exporturilor (p.p.) pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-martie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

creștere cu 45% (inclusiv *materiale plastice și articole din material plastic* – cu 40,5% (+0,6 p.p.);

- **vehicule, aparate de zbor (aeronave), instalații plutitoare și echipamente auxiliare** – s-au majorat cu 24,8% (inclusiv *vehicule terestre* – cu 8,9% (+0,2 p.p.); *vehicule aeriene, nave spațiale și parti ale acestora* – s-au majorat de 63,5 ori (+0,3 p.p.) etc.

Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția exporturilor:

- **produse ale regnului vegetal** – s-au diminuat cu 43,3% (inclusiv grupele: *semințe și fructe oleaginoase* în diminuare de circa 3 ori, gradul de influență la scăderea exporturilor constituind 9,2 p.p.), *cereale* – cu 38,1% (-6,4 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 13,9% (-0,9 p.p.);
- **grăsimi și uleiuri de origine animală sau vegetală** – au scăzut cu 17% (-1,7 p.p.);
- **metale comune și articole din metale comune** – în descreștere cu 35,5% (din care *aluminiu și articole din aluminiu* – de 2,3 ori (-0,4 p.p.), *fontă, fier și oțel* – de circa 2,2 ori (-0,3 p.p.), *articole din fontă, fier și oțel* – cu 35% (-0,4 p.p.);
- **produse ale industriei chimice** – s-au diminuat cu 26,3% (din care *produse farmaceutice* – de circa 2 ori (-1,2 p.p.) etc.

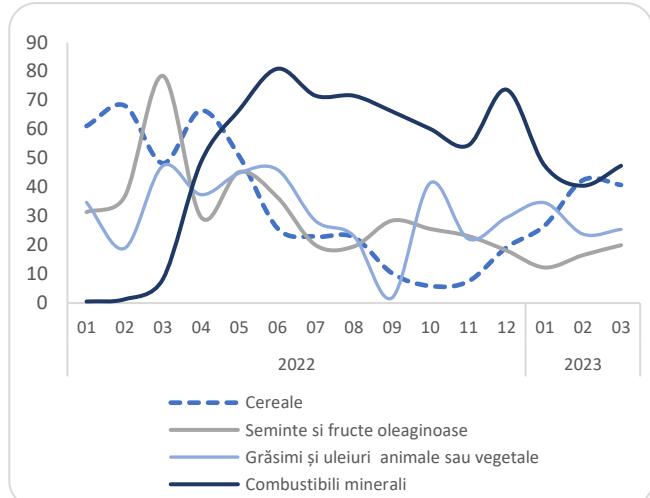
Exporturile de mărfuri autohtone în primele 3 luni 2023 au format 68,4% (735.7 mil. dolari) din total exporturi, în scădere cu 15,2% față de perioada similară 2022, contribuția negativă la evoluția exporturilor constituind 12,4 p.p.

Reexporturile de mărfuri străine (după prelucrare și clasice) au constituit 31,6% din total exporturi, de circa 1,7 ori mai mult comparativ cu ianuarie-martie 2022, influențând pozitiv evoluția exporturilor cu 13,6 p.p.

4.2.2. Importuri (CIF)

Cererea internă pentru materia primă necesară pentru aprovizionarea sectorului de afaceri și a consumului populației, precum și prețurile internaționale înalte la resurse energetice și alte bunuri, războiul din Ucraina, care a direcționat o parte impunătoare de mărfuri prin Moldova (în special produse petroliere) au contribuit la majorarea valorii importurilor.

Figura 4.20. Exporturile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Au crescut importurile din țările UE și din grupul Celealte țări ale lumii.

Importurile din **țările UE** s-au majorat cu 23,2%. Cu o pondere de 48,3% din total, au contribuit pozitiv la dinamica importurilor cu 10,3 p.p.

Grupul **Celealte țări ale lumii**, deținând o pondere de 29%, au înregistrat o creștere de 32,4%, contribuția pozitivă la evoluția importurilor fiind de 8 p.p.

Importurile din țările CSI s-au diminuat cu 16,7%. Cu o pondere de 17,4% din total, importurile din CSI au contribuit negativ la evoluția importurilor cu 5,2 p.p.

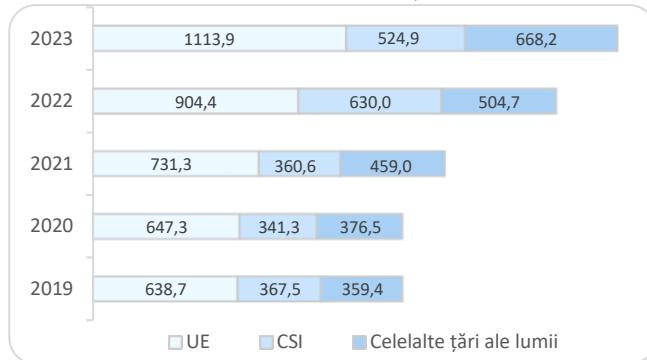
Din primele 10 țări - principali parteneri comerciali ai RM au fost importate 72,5% din mărfuri, acestea înregistrând creșteri ale importurilor comparativ cu ianuarie-martie 2022.

România, cu o pondere de 15,8% (364 mil. dolari) din total importuri, este unul din principali parteneri în derularea importurilor, volumul cărora s-a majorat cu 32,7% comparativ cu ianuarie-martie 2022 și a contribuit la evoluția importurilor cu 4,4 p.p. Circa 59% din valoarea importurilor din această țară constituie importul de *uleiuri de petrol sau uleiuri din minerale bituminoase*, care s-a majorat de circa 1,6 ori. *Gazul de sondă și alte hidrocarburi gazoase* a format 3,6% din importurile totale din România, iar cantitatea acesteia a constituit 14,4 mil. m³ (în trimestrul I 2022 nu au fost importuri de gaz de sondă).

Ucraina s-a poziționat pe locul doi în derularea importurilor. Importul din această țară s-a majorat de 2,2 ori și a constituit 292,8 mil. dolari. Cu o pondere de 12,7% în total a influențat pozitiv evoluția importurilor cu circa 7,8 p.p. Ponderea principală (37,5% din total) au format importurile de *gaz de sondă și alte hidrocarburi gazoase*, aceste importuri nefiind prezente în ianuarie-martie 2022. S-a importat 25,5 mii tone de *boabe de soia* (> 200 ori), 18,4 mii tone *porumb* (+69 ori), 6,1 mii tone *ulei de semințe de floarea soarelui* (+6 ori) etc.

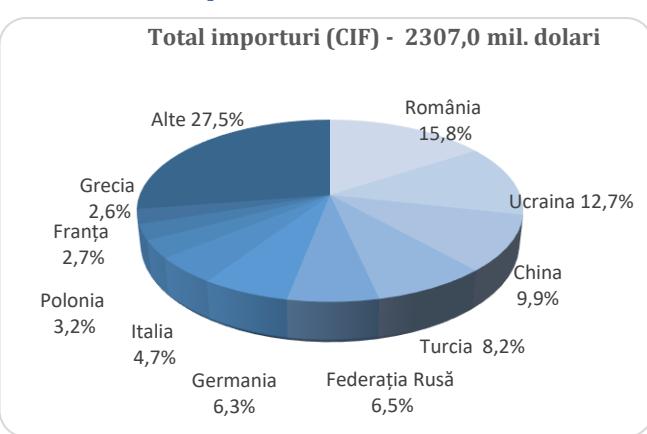
A treia poziție în derularea importurilor revine **Chinei**, importurile din această țară majorându-se cu

Figura 4.21. Importurile cu mărfuri pe grupe de țări în trimestrul I 2019-2023, mil. dolari

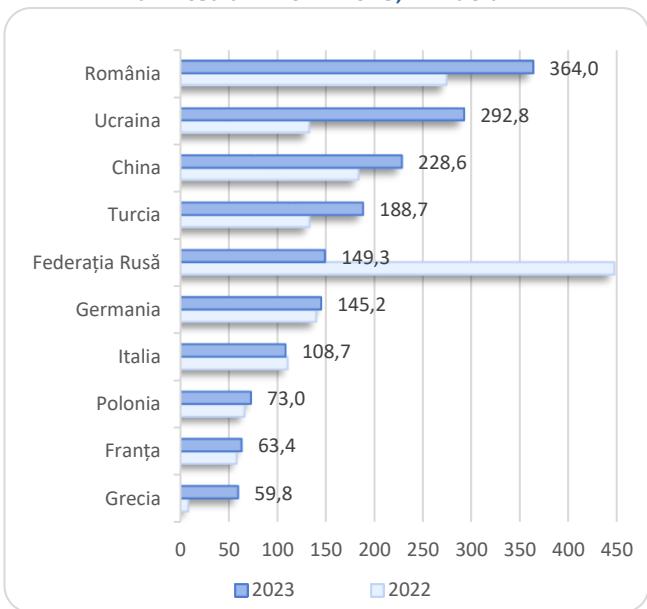
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.22. Ponderea principalelor țări partenere în derularea importurilor în trimestrul I 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.23. Importurile din principalele țări - partenere în trimestrul I 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

24,6% (228,6 mil. dolari) și deținând o pondere de circa 10% din total importuri.

Importurile din **Turcia** (188,7 mil. dolari) au crescut cu 41,8% și au format 8,2% din total.

Comparativ cu ianuarie-martie 2022 au înregistrat creștere importurile din Germania (145,2 mil. dolari) – cu 3,1%, **Polonia** (73 mil. dolari) – cu 10,1%, Franța (63,4 mil. dolari) – cu 8,5% și **Grecia** (59,8 mil. dolari) – de 7,4 ori.

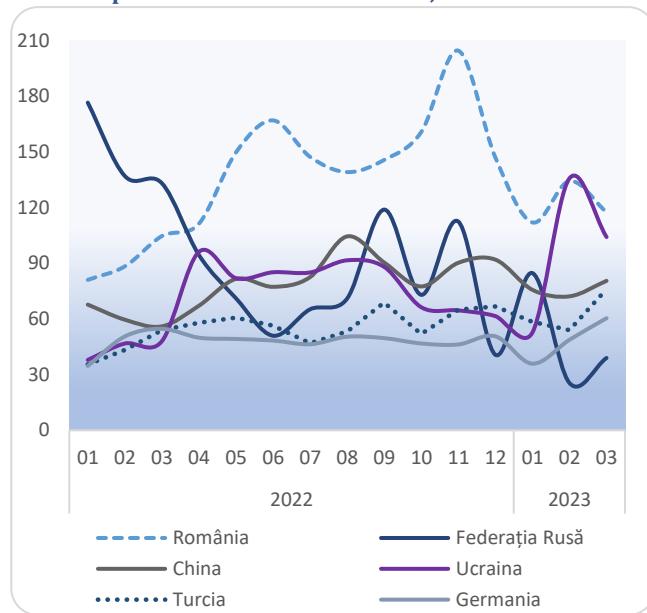
Totodată, volumul importurilor din **Federatia Rusă** (149,3 mil. dolari) s-a micșorat de 3 ori comparativ cu ianuarie-martie 2022. Cu o pondere de 6,5% din total importuri a contribuit negativ la evoluția importurilor cu 14,7 p.p. De asemenea au scăzut importurile din **Italia** – cu 3,4%.

Importurile pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM

Cererea internă, prețurile mondiale înalte la resursele energetice, în special la gazul natural, accentuată de războiul din țara vecină, sunt factorii de bază care au condus la majorarea valorii importurilor. Astfel, circa 85% din secțiunile de mărfuri au înregistrat creșteri ale valorii importurilor față de ianuarie-martie 2022 și, respectiv, au influențat pozitiv evoluția importurilor.

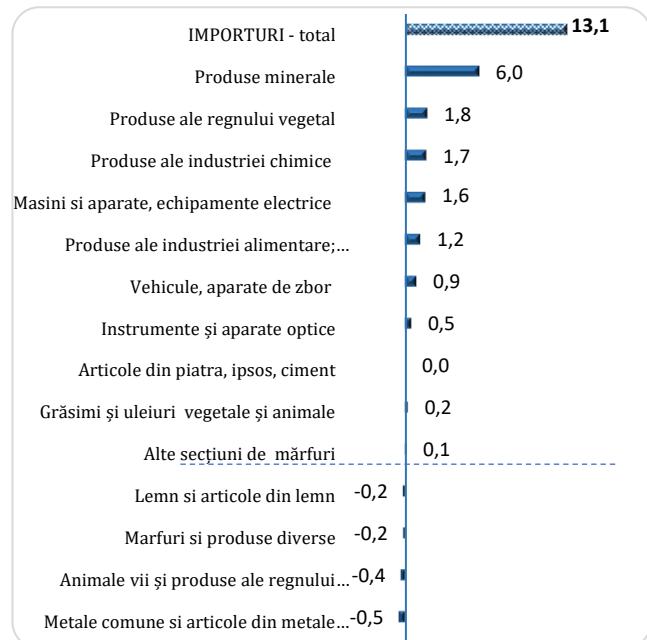
- importul de **produse minerale** au acoperit circa 46% din creșterea importurilor, acestea majorându-se cu 28,9% (inclusiv *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* – cu 22,3%, gradul de influență la creșterea importurilor constituind 5,9 p.p.);
- **produse ale regnului vegetal** – s-au majorat cu 29,2% (din care *semințe și fructe oleaginoase* – de circa 1,7 ori (+1,1 p.p.), *legume, plante, rădăcini și tuberculi alimentare* – cu 54,3% (+0,5 p.p.), *cereale* – cu 5,5% (+0,1 p.p.);
- **produse ale industriei chimice** – în creștere cu 14,9% (din care: *îngrășăminte* – cu 29,1% (+0,7 p.p.), *uleiuri esențiale și rezinoide* – cu 28,1% (+0,3 p.p.), *produse farmaceutice* – cu 5,1% (+0,2%));
- **mașini și aparate, echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reproducere sunetul, imagini și sunet de televiziune** – au crescut cu 11,3% (inclusiv *mașini, aparate și echipamente*

Figura 4.24. Importurile lunare din principalele țări partenere în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.25. Gradul de influență la creșterea (+), scăderea (-) importurilor pe principalele secțiuni de mărfuri conform NCM, p.p. (ianuarie-martie 2023)

Sursă: Biroul Național de Statistică

electrice și părți ale acestora - cu 22,2% (+1,8 p.p.);

- **produse ale industriei alimentare; băuturi, tutun** - s-au majorat cu 26,6% (din care: *zaharuri și produse zaharoase* - de 2,1 ori (+0,2 p.p.), *preparate alimentare diverse* - cu 25,4% (+0,2 p.p.), *băuturi, lichide alcoolice și oțet* - cu 23,7% (+0,2 p.p.).

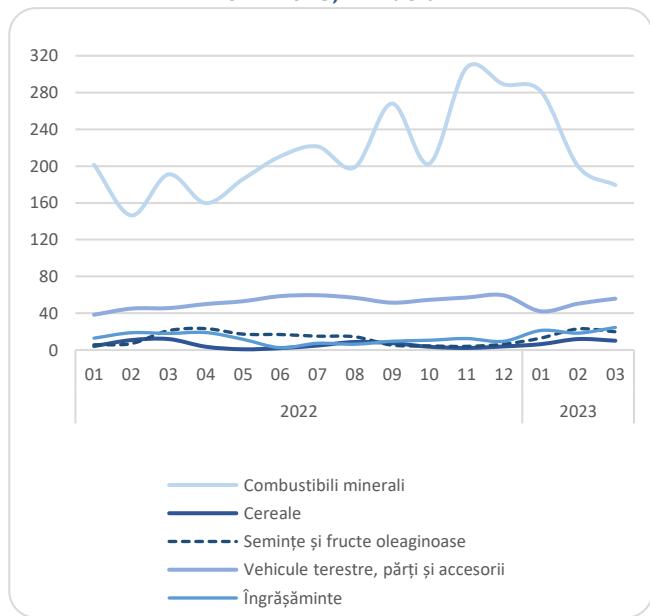
Secțiunile de mărfuri care au contribuit negativ la evoluția importurilor:

- **metale comune și articole din metale comune** – în creștere cu 11,5% (inclusiv *fontă, fier și oțel* – 24,7% (-0,4 p.p.);
- **animale vii și produse ale regnului vegetal** – au scăzut cu 10,3% (din acestea: *carne și organe comestibile* – în scădere de circa 1,7 ori (-0,5 p.p.), *fructe comestibile și nuci* – cu 6% (-0,1%));
- **mărfuri și produse diverse** – s-au diminuat cu 7,1% (inclusiv *mobilă; așternut de pat; saltele* – cu 16,7% (-0,2%).

Circa 79% din creșterea importurilor de mărfuri a fost asigurată de importul a 5 produse: *combustibili minerali, uleiuri minerale și produse rezultate din distilarea acestora* (circa 45% din creștere), *mașini, aparate și echipamente electrice* (13,4%), *semințe și fructe oleaginoase* (8,2%), *vehicule terestre* (7,2%), *îngrășăminte* (5,4%).

Persoanele fizice au importat în primele 3 luni 2023 mărfuri în valoare de 68,3 mil. dolari, cu 27,1% mai mult, în raport cu perioada similară 2022. Creșterea a fost determinată, în principal, de majorarea valorii autoturismelor importate (+33,4%), cărora le-au revenit 88,3% din importurile realizate de persoanele fizice.

Figura 4.26. Importurile lunare de mărfuri în anii 2022-2023, mil. dolari

Sursă: Biroul Național de Statistică

4.2.3. Indicii comerțului internațional cu mărfuri în trimestrul I 2023

Exporturi:

volumul fizic⁴ s-a majorat cu 7,2% față de trimestrul I 2022, din care: în țările CSI – de 2,8 ori și în țările Uniunii Europene - cu 0,3%. În celelalte țări ale lumii volumul fizic s-a micșorat cu 44,7%.

valoarea unitară⁵ (prețurile) a scăzut cu 5,6%, inclusiv în țările UE – cu 6,3%, în țările CSI – cu 6,7%. În celelalte țări ale lumii valoarea unitară a crescut cu 1,8%.

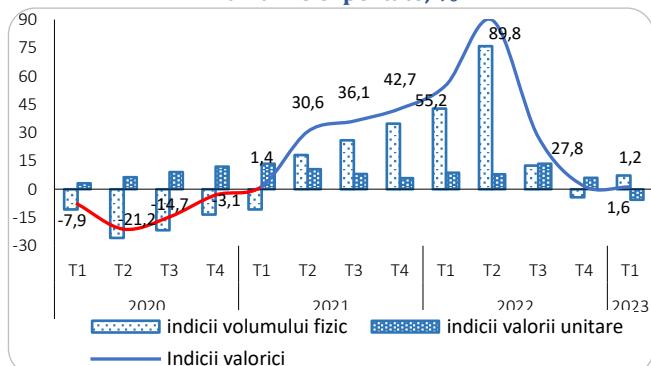
Importuri:

volumul fizic a crescut cu 7,7%, inclusiv din țările UE – cu 17,3%, din celelalte țări ale lumii – cu 38,3%. Din țările CSI indicele volumul fizic a scăzut cu 30,4%.

valoarea unitară (prețurile) s-a majorat cu 5,1%, inclusiv din țările CSI - cu 19,8%, din țările UE – cu 5,0%. Din celelalte țări ale lumii – valoarea unitară a mărfurilor importate s-a diminuat cu 4,3%.

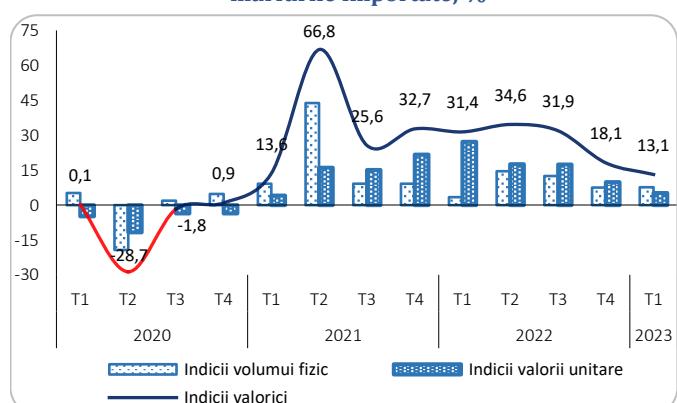
Indicele raportului de schimb (în engl. „Terms of trade”)⁶ a constituit **89,9%**, eficiența comerțului exterior s-a majorat comparativ cu trimestrul I 2022 (85,5%), dar s-a diminuat față de trimestrul IV 2022 (96,5%).

Figura 4.25. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile exportate, %

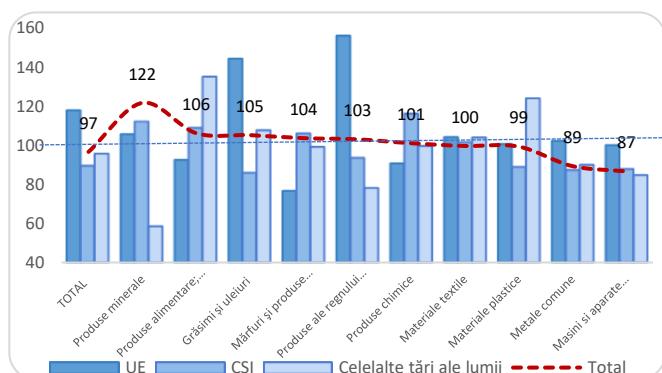
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.26. Evoluția trimestrială a indicilor privind mărfurile importate, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 4.27. Indicele raportului de schimb pe secțiuni de mărfuri în trimestrul I 2023 (%)

Sursă: Biroul Național de Statistică, calculele ME

⁴ Indicele volumului fizic reflectă evoluția (creștere/descreștere) cantității de mărfuri exportate și importate. În Republica Moldova se calculează după formula Laspeyres.

⁵ Indicele valorii unitare indică evoluția (creștere/descreștere) prețurilor la mărfurile exportate și importate. Acest indice se calculează având la bază valorile unitare (medii) exprimate în dolari SUA, conform formulei Paasche. Baza de calcul utilizată pentru calcularea indicilor valorii unitare la mărfurile exportate și importate este anul precedent. Calcularea indicilor valorii unitare se efectuează în baza datelor obținute din declarațiile vamale separat pentru fiecare marfă, grup de mărfuri și pe total exporturi (importuri), în conformitate cu Nomenclatorul Mărfurilor. În mărfurile alese pentru calcul (mărfuri reprezentative) se includ toate mărfurile omogene, cu informații disponibile asupra cantității și costului, și prezente atât în perioada de raport, cât și în perioada de bază.

⁶ Indicele raportului de schimb reprezintă raportul dintre indicele prețului de export și prețului de import: dacă indicele este sub 100%, reprezentând deteriorarea indicelui, rezultă că prețurile de export sunt mai mici decât prețurile de import.

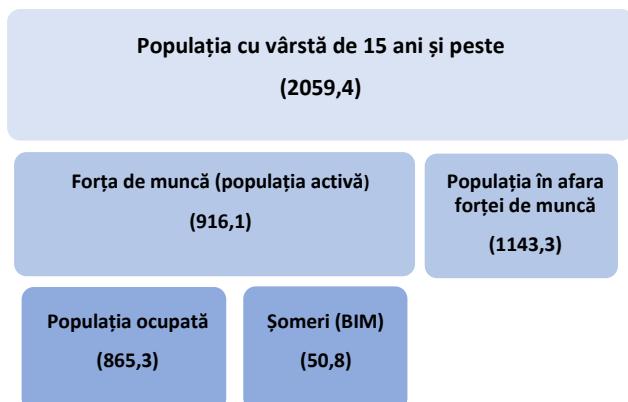
5. Sectorul social

5.1. Piața muncii

În trimestrul I 2023 populația cu vârstă de 15 ani și peste a constituit 2,1 mil., reprezentată de două categorii principale: forța de muncă (44,5%) și populația în afara forței de muncă (55,5%).

Forța de muncă (populația activă), care include populația ocupată și șomerii, a constituit **916,1 mii** persoane, fiind în creștere cu 7,3% față de trimestrul I 2022 (854,2 mii).

Figura 5.1. Repartizarea populației de 15 ani și peste în trimestrul I 2023), mii persoane

Sursă: Biroul Național de Statistică

Populația ocupată

Numărul populației ocupate în trimestrul I 2023 a constituit 865,3 mii persoane și s-a majorat cu 36,9 mii persoane (+4,5%) comparativ cu trimestrul I 2022.

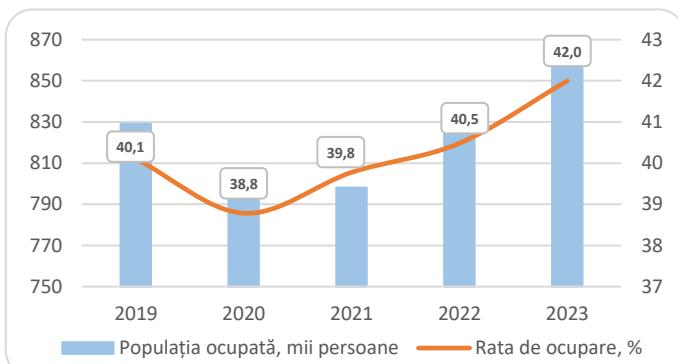
Rata de ocupare a populației de 15 ani și peste (proporția persoanelor ocupate în vîrstă de 15 ani și peste față de populația totală din aceeași categorie de vîrstă) a fost de 42%, majorându-se cu 3,1 p.p. față de trimestrul I 2022.

În trimestrul I 2023 cea mai mare pondere a populației ocupate se atestă în sectoarele: administrație publică; învățământ; sănătate și asistență socială (26,5%); agricultură, silvicultură și pescuit (19,6%); comerț cu ridicata și amănuntul; activități de cazare și alimentație publică (18,3%); industrie (16,1%) etc.

Se atestă creșterea numărului populației ocupate în principalele sectoare precum:

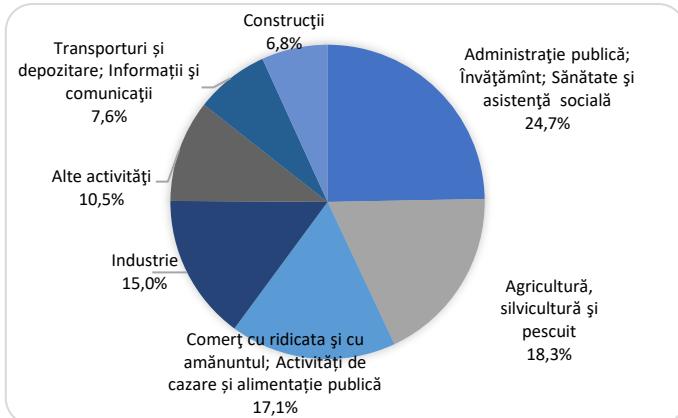
- administrație publică, învățământ, sănătate și asistență socială - cu 16,6 mii persoane (+8,4%);
- alte activități - cu 12,4 mii persoane (+15,9%);
- comerț cu ridicata și cu amănuntul, activități de cazare și alimentație publică - cu 7,1 mii persoane (+5,0%);

Figura 5.2. Populația ocupată și rata de ocupare în trimestrul I 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.3. Structura populației ocupate în trimestrul I 2023, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

- agricultură, silvicultură și pescuit – cu 3 mii (+2,0%);
- construcții – cu 1,4 mii persoane (+2,4%);
- transport și depozitare, informații și comunicații – cu 1,0 mii persoane (+1,6%).

Totodată, numărul populației ocupate în industrie s-a diminuat cu 4,7 mii persoane (-3,5%).

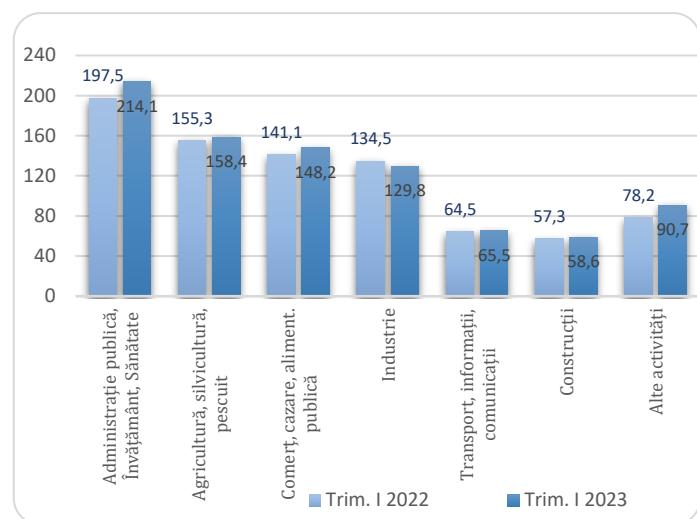
Numărul **șomerilor**, estimat conform definiției Biroului Internațional al Muncii (BIM), în trimestrul I 2023 a fost de 50,8 mii și s-a majorat de circa 2 ori față de trimestrul I 2022 (25,7 mii).

Rata șomajului (ponderea șomerilor BIM în forța de muncă) la nivel de țară în trimestrul I 2023 a constituit 5,5%, fiind mai înaltă cu 2,5 p.p. față de trimestrul I 2022 (3,0%).

Potrivit datelor operative ale Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă, în perioada ianuarie-aprilie 2023 la oficile forței de muncă s-au înregistrat circa 10,3 mii șomeri, fiind cu 5,3% mai mult comparativ cu ianuarie-aprilie 2022. Cumulativ în 4 luni 2023 doar circa 25,1% din aceștia au fost plasați în câmpul muncii.

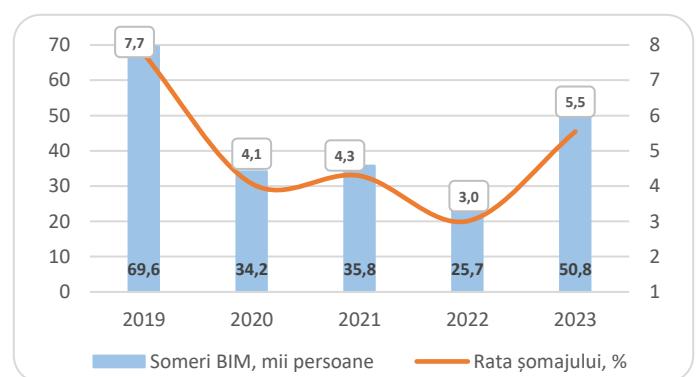
Populația în afara forței de muncă în trimestrul I 2023 a constituit 1143,3,1 mii persoane sau 55,5% din total populație cu vârstă 15 ani și peste, depășind cu 24,8% forța de muncă.

Figura 5.4. Populația ocupată pe activități economice în trimestrul I 2022-2023, mii persoane

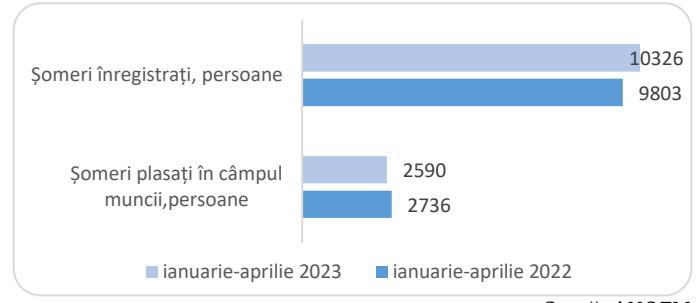
Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.5. Șomeri BIM și rata șomajului în trimestrul I 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.6. Numărul șomerilor, persoane

Sursă: ANOFM

5.2. Remunerarea muncii

Câștigul salarial mediu lunar nominal brut⁷ al unui salariat din economia națională în trimestrul I 2023 a constituit 11486,2 lei și s-a majorat cu 20,1% în termeni nominali față de anul 2021. În termeni reali câștigul salarial s-a diminuat cu 3,9%, determinat de rata înaltă a inflației (25%). Exprimat în valută străină câștigul salarial a constituit circa 568 Euro sau 609 dolari SUA.

Sectorul bugetar – 9783,2 lei, în creștere cu 19,4% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 4,4%.

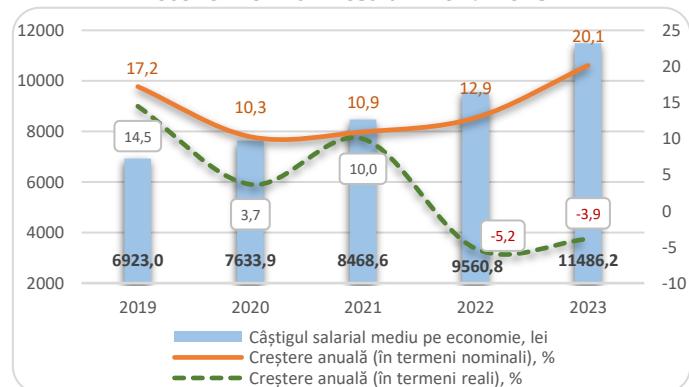
Sectorul real – 12086,7 lei, s-a majorat cu 20,2% în termeni nominali, iar în termeni reali a scăzut cu 3,8%.

În trimestrul I 2023 în toate activitățile economice s-au înregistrat majorări ale câștigului salarial mediu lunar (în termeni nominali) comparativ cu trimestrul I 2022.

Salarii mai mari decât media pe economie au fost achitate în activități precum: informații și comunicații (de circa 2,6 ori decât media pe economie), activități financiare și de asigurări (de 1,9 ori), alte activități de servicii (+24,8%), activități profesionale, științifice și tehnice (+17,3%), administrație publică (+10,2%), sănătate și asistență socială (+5,5%).

Câștigurile salariale sub pragul mediei naționale: agricultură (61,3% față de media economie), activități de cazare și alimentație publică (62,8%), artă (74,7%), învățământ (83,4%), construcții (85,2%), comerț cu ridicata și amănuntul (90,3%) etc.

Figura 5.8. Evoluția câștigului salarial mediu lunar pe economie în trimestrul I 2019-2023

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.9. Câștigul salarial mediu lunar pe activități economice în trimestrul I 2022-2023, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

⁷ Câștigul salarial mediu lunar nominal brut: unitățile din sectorul real cu 4 și mai mulți salariați și toate instituțiile bugetare

5.3. Veniturile și cheltuielile populației

Veniturile disponibile medii lunare ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 4252,7 lei, în creștere cu 21,2% (în termeni nominali) față de anul 2021. În termeni reali veniturile populației au înregistrat o diminuare cu 5,9%.

Veniturile disponibile ale populației în proporție de 93,5% sunt constituite din surse bănești, iar 6,5% reprezintă veniturile în natură. În valori absolute, veniturile bănești au însumat 3976,5 lei lunar în medie pe o persoană, iar cele în natură – 276,1 lei.

Veniturile lunare ale populației din *mediul urban* pentru o persoană au constituit 5355,3 lei, sau de 1,5 ori mai mari comparativ cu veniturile populației din mediul rural. Principalele surse de venit pentru populația din mediul urban au fost activitatea salarială, care a asigurat veniturile populației în proporție de 61,1%, și prestațiile sociale – 16,8%.

În *mediul rural* veniturile lunare ale populației a constituit 3528,4 lei. Ca și în cazul gospodăriilor din mediul urban cea mai importantă sursă de venit este activitatea salarială – 40,3% din total venituri, prestațiile sociale – 23,8%, transferurile din afara țării – 13,7%, activitatea individuală agricolă- 15,1%.

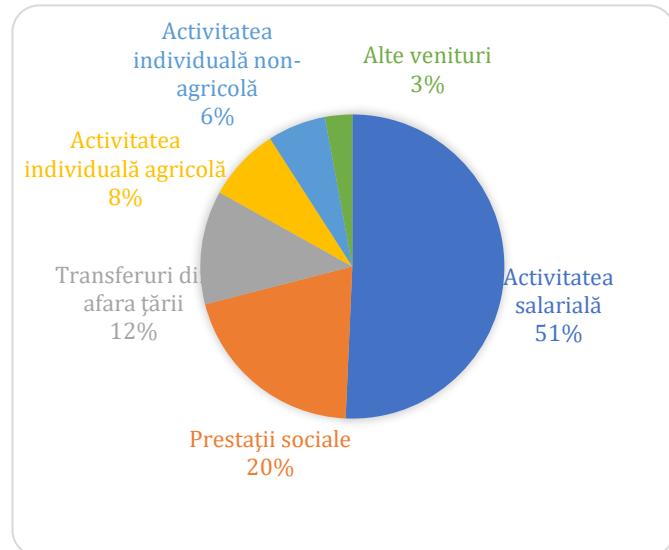
Cheltuielile medii lunare de consum ale populației în anul 2022 au constituit în medie pe o persoană 3711,9 lei, cu 22,1% mai mult comparativ cu nivelul anului 2021 (în termeni nominali). În termeni reali populația a cheltuit în medie cu 5,1% mai puțin.

Cheltuielile bănești predomină în structura cheltuielilor totale de consum ale populației, reprezentând 92,6% (3437,8 lei), cheltuielilor de consum în natură revenindu-le doar 7,4% (274,1 lei).

În *mediul urban* cheltuielile de consum ale populației au fost în mărime de 4789,7 lei sau de circa 1,6 ori mai mari față de cheltuielile populației din mediul rural. Pentru consumul de produse alimentare și băuturi nealcoolice, populația din mediul urban cheltuie - 36% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței 20,2%, transport – 9,1%, îmbrăcăminte, încăltăminte – 8,4%, servicii de sănătate – 6,4%.

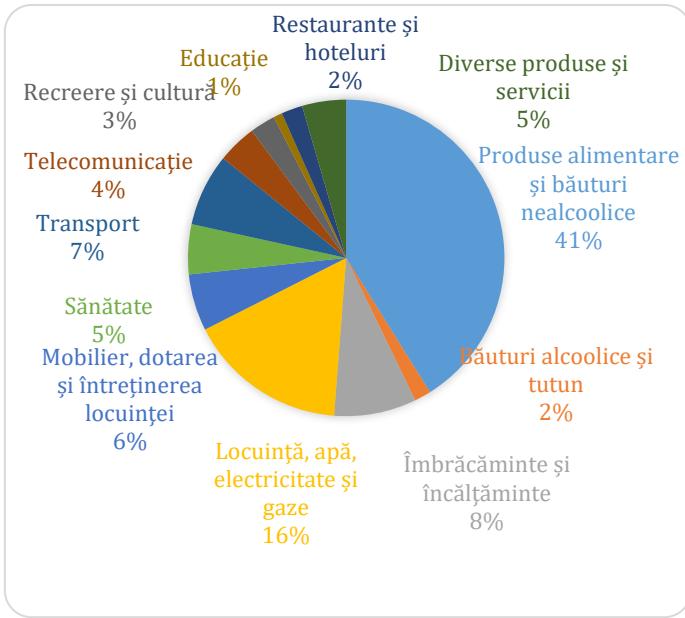
În *mediul rural* cheltuielile de consum ale populației au constituit 3004 lei. De asemenea ca și în cazul

Figura 5.10. Structura veniturilor disponibile în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.11. Structura cheltuielilor de consum în anul 2022, %

Sursă: Biroul Național de Statistică

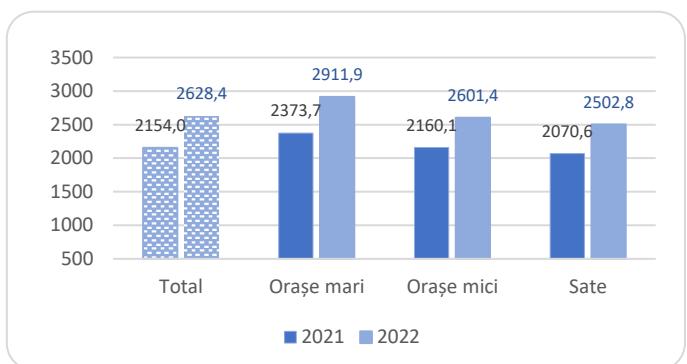
populației din mediu urban, o parte semnificativă din cheltuieli este distribuită pentru produse alimentare și băuturi nealcoolice - 46,4% din total cheltuieli, dotarea și întreținerea locuinței - 24,1%, îmbrăcăminte, încălțăminte - 8,4%, transport - 5,6%, servicii de sănătate - 3,6%.

5.4. Minimul de existență

În anul 2022 pentru satisfacerea necesităților primare, menținerii sănătății și susținerii viabilității **minimul de existență⁸** în medie pe lună pentru o persoană a constituit 2628,4 lei și s-a majorat cu 22% față de anul 2021. În funcție de mediul de reședință, cea mai mare valoare a fost estimată pentru populația din orașele mari - 2911,9 lei, fiind mai mare cu 12% comparativ cu orașele mici (2601,4 lei) și cu 16,3% față de sate (2502,8 lei).

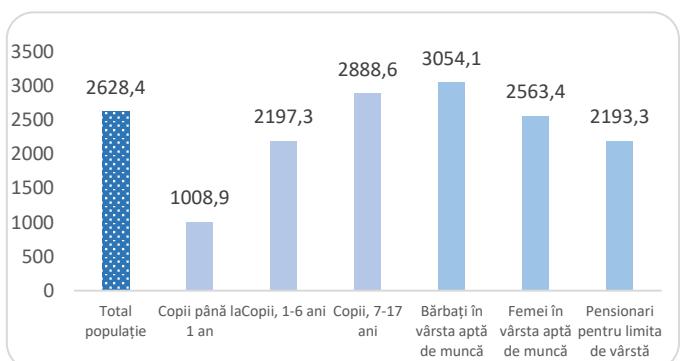
Pe principalele grupe sociodemografice, valoarea maximă a minimului de existență revine populației în vîrstă aptă de muncă - 2818,3 lei și, în special, bărbaților - 3054,1 lei, comparativ cu 2563,4 în cazul femeilor. Minimul de existență pentru copii constituie în medie 2558,3 lei lunar, cu o diferențiere a acestui indicator în dependență de vîrstă copilului: de la 1008,9 lei pentru un copil în vîrstă de până la 1 an până la 2888,6 lei pentru un copil în vîrstă de 7-17 ani.

Figura 5.12. Minimul de existență după medii de reședință în anii 2021-2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Figura 5.13. Minimul de existență pe categorii de populație în anul 2022, lei

Sursă: Biroul Național de Statistică

Direcția analiză și prognozare macroeconomică, 08.06.2023

⁸ *Minimul de existență* reprezintă volumul minimal de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului